

GORIŠKA STRAŽA

zhaja vsako sredo opoldne, z Stane za celo leto 12 ur, za en mesec 1 L, za inozemstvo 20 L. Na naročila brez doposlane naročnine se ne oziramo.

— Uredništvo in uprava: ul. Veturini 9. —
— ODGOVORNI UREDNIK: ROMAN CEJ. —

Vi ste kot neurje, val, ki s silo preko nas zamahne,
mi smo kakor skala, ki vselej ostane, kadar val izplahne.

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Oglasi se plačajo naprej in stanejo 6 lir v višini enega cm v enem stolpu.
— List izdaja konsorcij »GORIŠKE STRAŽE«. —
— Tisk »NARODNE TISKARNE« v Gorici. —

Za banke in proti ljudstvu!

Eno najusodnejših vprašanj, ki ležijo kakor mora nad gospodarskim življenjem našega ljudstva, je izmenjava avstro-ogrškega denarja. Goriške, istrske in notranjske zadruge imajo po ogromni večini ves svoj denar v Jugoslaviji pri svojih bivših centralah in vsi dosedanjí napor, da bi se naš ljudski denar izmenjal v lire so ostali doslej skoro brez uspeha. Le disciplini in požrtvovalnosti našega ljudstva se imamo zavezati, da ni prišlo do poloma vsega našega gospodarskega nesreča, ki jo je kedaj doživelo naše ljudstvo. Vse delo, ki so ga izvršili naši predniki in vsi živeči javni delavci tekom desetletij v prid ljudstva, bi bilo čez noč uničeno. — Nedolžnega ljudstva bi se bil polotil obup, ki mu bi ga ne bilo para v zgodovini primorskih Jugoslovancev.

Razumljivo je torej, da so posvetili odgovorni ljudski zastopniki vso svojo skrb in vse svoje delo izmenjavi denarja. Kako bi jim ne bilo šlo k sreči vpitje ljudstva, ki je bilo osleparjeno za svoj pošteno prisluženi denar! In res se je poslanec Ščeku posrečilo, da je po nadčloveških naporih delno izmenjal denar »Zadružne zveze« v Gorici! Toda to je bil le majhen del našega ljudskega denarja. Ne smemo pozabiti, da ni bil mnogim njenih članic izmenjan do danes niti vinar. Neizmenjan je denar notranjskih zadrug, neizmenjan je ves denar istrskega zadružništva. Sama Istra, iz katere prihajajo ravno te dni glasovi obupa, ima neizmenjanega denarja nad deset milijonov. Treba bi bilo napeči vse naše sile, poskusiti vsako sredstvo, iskati vsako pot in vsako priliko, da izmenjamo denar in preprečimo polom. Ko se je bližala konferenca v Genovi, smo se spomnili, kako je italijanska vlada našim poslancem venomer zatrjevala, da je izmenjava denarja odvisna od pogajanj in sporazuma med Italijo in Jugoslavijo. V Genovi se sestanejo Italijani in Jugoslavi k pogajanjem, dana je torej prilika, da se sporazumejo tudi glede denarja našega zadružništva. Vpitje našega uboga ljudstva naj prodre do Genove, da ga bodo čuli odgovorni državniki Italije in Jugoslavije. Opozorili in opomnili smo pravočasno tržaško vodstvo na ugodno prilikost, ki jo je treba izrabiti v korist ljudstva. Toda ves naš trud in napor je bil zaman, zdelo se je, kakor da bi metali bob v steno. Tudi ob tej priliki je bil Trst popolnoma odsoten in je na celi črti odpovedal.

V zadnjih dneh smo pa izvedeli po jugoslovanskih in italijanskih časopisih, da se je v Genovi vendarle razpravljalo o izmenjavi denarja. Toda v razpravi ni stala izmenjava našega ljudskega denarja, temveč denarja Jadranske in Ljubljanske kreditne banke. V Genovi se ni pojavil zastopnik našega ljudstva, kakor smo mi zahtevali, temveč ravnatelj Jadranske banke. Tako se je zgodilo, da je italijanska vlada privolila v izmenjavo denarja bank, naše zadruge pa so odšle praznih rok.

Vsa zadeva je prišla v javnost šele koncem preteklega meseca, ko je tržaško časopisje prineslo vest, da je državno pravdnštvo dalo zapreti nekatere uradnike tržaške »Jadranske banke«, ker so se, kakor trdi ovadba, baje potvrdile nekatere računske knjige, da bi banka pri izmenjavi denarja prišla do večjih svot, kakor ji pritiče. Pravijo, da gre za približno 20 milijonov. Ne vemo, je-li na stvari kaj resnice morda tudi ni izključeno, da je Jadranska banka pri stvari brez vsake krivde. Tržaško časopisje prinaša o stvari dan za dnem članke. Preiskava je vzdignila v deželi mnogo prahu, seznanili bi lahko čitatelje z obširnimi poročili listov, omenili izjave dr. Slavika v obrambo Jadranske banke, toda zadeva o potvorbi nas ne zanima bogve kaj. Mi se zanimamo za izmenjavo denarja naših zadrug. Časopisni boj, ki se je razvnel o tem predmetu v ljubljanskem tisku, je našel svoj odmev tudi v »Edinosti« in tako je prišla stvar med naše ljudstvo. Zadeva je ogromne

ga pomena za naše gospodarsko življenje, reže in seka nas živo, dotika se temeljev našega narodnega obstanka. Zato je naša dolžnost, da natočimo ljudstvu čistega vina in mu povemo resnico.

Pretekli mesec je šlo odposlanstvo goriških Slovencev v Beograd in vprašalo vlado, iz kakšnih vzrokov se ni izmenjal denar našega ljudstva v Genovi. Začele so se o tej zadevi razprave in ljubljansko »Jutro« je priobčilo o stvari sledečo vest:

«ODPOS LANSTVO GORIŠKIH ZADRUG V BEOGRADU. Proti favoriziranju bank na škodo zadružništva. Te dni so se mudili v Beogradu zastopniki primorskega zadružništva, ki so posredovali pri vodilnih mestih v zadevi izmenjave avstro-ogrskih bankovcev, katere imajo primorske zadruge naložene v jugoslovanskih zavodih izpred novembra 1918. Dočim je smatrala sprva italijanska vlada to vprašanje za svojo notranjo zadevo, je začela tekom letošnjega leta poudarjati napram jugoslovanskim poslancem v Rimu, da je mogoče rešiti to vprašanje le v sporazumu med italijansko in jugoslovansko vlado. Tako je prišlo na rimski in še prej na genovski konferenci tudi o tem vprašanju do pogajanj, ki jih je iz naše strani vodil dr. Rybar. Prišlo je do sklepa, da se zamenja doslej neizmenjan denar Jadranske in Ljubljanske kreditne banke.

Ta vest je hudo zadela primorske zadruge, ki niso pričakovale, da se bodo v konvencijah protežirali bančni zavodi proti narodnemu zadružništvu, ki je temelj narodnega življa na Primorskem. Primorski zastopniki so izrazili v Beogradu svoje začudenje nad postopanjem komisije ter so našli na vodilnih mestih in posebno pri zunanem ministru polno razumevanje za to vprašanje. Zagotovilo se jim je, da se bo naša vlada zavzela za to zadevo ter poskušala doseči remediuro. Gotovo pa se reši to vprašanje o priliki bližnjih pogajanj za trgovinsko pogodbo med Italijo in Jugoslavijo.»

V poročilu je povdarjeno, da je dr. Rybar delal pri italijanski vladi za Jadransko banko in oškodoval pri tem vse primorsko zadružništvo.

Vsled tega je bil prisiljen, da se brani, in je poslal »Jutru« ter »Slovenskemu Narodu« dopis, v katerem trdi: 1. Pogajanja med Italijo in Jugoslavijo glede izmenjave zadružnega denarja so bila nemogoča ker je stala Italija vselej na stališču, da bo stvar ona sama uredila.

2) Dr. Ribar ni vodil pogajanj z Italijo, temveč je bil šele zadnji teden dodeljen konferenci kot izvedenec; 3) Jugoslavi se niso mogli pogajati v Genovi za izmenjavo zadružnega denarja radi tega, ker govori 215 čl. senžermenske mirovne pogodbe le o denarnih vodih, v katerih je naložen denar jugoslovanskih državljanov. V zadrukah pa leži denar italijanskih državljanov. 4) Italijani niso hoteli izmenjati denarja naših zadrug zato, ker Jugoslavija ne mara zamenjati denarja svojih lastnih zadrug. 5) Kljub temu so Jugoslavi zahtevali večkrat v Rimu izmenjavo našega zadružnega denarja in Italija je obljubila, da bo pod gotovimi pogoji in v gotovih slučajih denar izmenjala.

To obrambo dr. Rybara je priobčila tudi »Edinost« in ni k stvari dodala niti besede. Mi pa smatramo za svojo dolžnost napram zadružništvu in ljudstvu da seznanimo javnost ne le z obrambo dr. Rybara, ki misli, da se v Genovi sploh ni dal izmenjati naš zadružni denar, temveč tudi z mnenjem tistih, kateri trdijo, da bi se bil v Genovi denar našega ljudstva dal ravnotako zamenjati kakor oni Jadranske in Ljubljanske kreditne banke. Zato priobčujemo na tem mestu odgovor »Jutra«, ki trdi v glavnem sledeče:

1) Dr. Rybar je prišel res šele zadnji teden kot izvedenec v Genovo, toda znano je vsem, da je bil on jugosl. delegat v Rimu, kjer se je že vnaprej

vse pripravljalo za Genovo. Imel je torej časa in prilike dovolj, spraviti vprašanje naših zadrug na dnevni red, česar pa on ni storil. 2) Dr. Rybar je smisel členu senžermenske pogodbe potvoril. Člen trdi namreč dobesedno, da se bodo »te pogodbe (o finančnih vprašanjih op. ur.) nanašale med drugim na banke, zavarovalnice, hranilnice, poštne hranilnice in vse druge slične ustanove, ki delujejo na ozemlju nekdanje Avstro-Ogrske.« Jasno je vsakomur, da spadajo med »slične ustanove« tudi primorske zadruge, in jasno je tudi, da se nahajajo te zadruge na ozemlju bivše Avstro-Ogrske. Jadranska banka stoji torej z našim zadružništvom v eni in isti vrsti in če se je izmenjal denar Jadranske banke, bi se bil lahko izmenjal tudi zadrugam. Na tem pravilnem stališču stoji tudi jugoslovanska vlada v Beogradu. 3) Italijanska vlada izmenjuje denar raje bankam, ker ve, da zadene slovensko gospodarsko življenje na Primorskem naravnost v hrbenico, ako izloči slovensko in hrvatsko zadružništvo od pravične izmenjave kron.

Tako piše »Jutro«. K ostalima točkama Rybarjevega zagovora bi mi pripomnili sledeče: Vzemimo, da rimska vlada ne mara izmenjati našega zadružnega denarja, ker Jugoslavija sama neče zamenjati denarja svojim lastnim zadrugam. Če je to res, je pa obenem potem tudi res, da se je rimska vlada kljub vsemu temu — kakor priznava dr. Rybar sam — pogajala že z Jugoslavi o izmenjavi denarja naših zadrug in celo obljubila, da denar pod gotovimi pogoji in v gotovih slučajih izmenja. Mi stavimo samo eno in edino vprašanje: Čemu se torej niso vršila v Genovi pogajanja o izmenjavi našega denarja vsaj na tej podlagi?

Za našo razsodno javnost je vsekakor ena stvar povsem jasna in neizpodbitna: na konferenci v Genovi so se čuvali, podpirale in ščitile banke, zadružništvo pa se je v ogromno škodo našega narodnega gospodarstva sramotno prezrlo. Izražamo mnenje, da je to najvišji politični škandal, ki se je zgodil nad našim ljudstvom po njegovi priključitvi k Italiji. Dr. E. Besednjak.

Vprašanje deželnega šolskega sveta

To vprašanje, ki se zdi na prvi pogled majhne važnosti, je za nas v resnici življenjskega pomena. Gre za nič manj kakor za celo šolsko avtonomijo, gre za vprašanje ali bo učitelje nastavljal kak Regio Provveditore agli studi in Palermo ali pa okrajni šolski svet, sestojec iz domačinov, ki poznajo jezik in razmere našega ljudstva? Ali bo profesorje pošiljal na naše šole kak ministrski uradnik ali naš domači deželni šolski svet? Ako izgubimo šolsko avtonomijo, bo zadan našemu ljudstvu strašanski udarec. Naše šolstvo pade globoko nizdoli in v par letih se bomo nahajali na stopnji bližnjih Rezijanov. Poleg tega, da bo naša šola slabša kakor je bila 1850, bo postala tudi prava mučilnica in potujčevalnica naših otrok. Zato se v resnici čudimo, kako da Tržaško centralno društvo Edinosti ni obračalo temu vprašanju prav nikake pozornosti. Ker nas je centrala zanemarila, smo si Goričani skušali sami pomagati, kakor smo vedeli in znali. Naš pododbor se je ponovno pečal s tem vprašanjem, a bolj teoretično. »Kmetško-delavska zveza« je zavzela svoje stališče in sklenila resolucijo ki zahteva, naj se začne po vsej deželi velikopotezna akcija za obnovo deželnega šolskega sveta. Obenem je dala poslancu Ščeku nalog, da stopi v tej zadevi z drugimi strankami v stik. Poslanec je konferiral s preds. goriške Ljudske stranke, ki se je postavil načeloma na naše stališče. Po istem nalogu od strani »Kmet. del. zveze« je dr. Besednjak nastopil v deželnem odboru. Znan je tudi važni govor odbornika g. Križmana v deželnem zboru. Deželni odbor je pod vodstvom glavarja dr. Pettarin-a pozval vlado, naj obnovi deželni šolski svet in dežela je imenovala in predložila vladi svoje zastopnike za istega. Kasneje je tajnik gor. Ljudske stranke osebno interveniral v Rimu pri vladi in Don Sturzu kot glavnemu tajniku Ljudske stranke. Don Sturzo je odobril stališče goriške sekcije stranke in zagotovil, da bo podpiral te težnje. Gavar dr. Pettarin je urgiral rešitev vprašanja pri podministru Lo Piano-tu in poslanec Šček je interveniral ob istem pri ministru Anile-tu, ki je poslanec Ljudske stranke. Minister Anile je kajpada odobril naše stališče in je v resnici pozval, ker je to v soku kompetenci Salate, naj se centralni urad za nove pokr. izreče. Ko je »Kmetško-del. zveza« iz Gorice zahtevala od poslanca, da ponovno urgira rešitev, je Šček, ki je bil v Rimu, večkrat konferiral pri podministru. Te dni je poslanec prejel od Lo Piano-ta naslednje pismo:

»Dragi tovariši!«

Z ozirom na tvoje ponovne intervencije, naj bi se vzpostavil deželni šolski svet. Te zagotavljam, da je to ministrstvo ponovno sporočilo to željo centralnemu uradu za nove pokrajine, da da svoje mnenje v tem oziru. Čim prej me ministrstvo parere od Centralnega urada, se bodo dala po-

trebna navodila gen. civ. komisarju v Trstu. — S srčnimi pozdravi Tvoj

Lo Piano

Kje je ovira? V katerem grmu tiči zajec? V Trstu. Mosconi je ta zajec. Mosconi je kot načelen sovražnik vsake avtonomije nasprotnik tudi šolske avtonomije Mosconi je spisal protiautonomistični protest, ki ga je dal v dežel. zboru brati iz ust deželnega poslanca Bonavie kateremu se je vsakdo smejal, ker je vedel, da govori kot fonograf.

Drugi sovražnik — so italijanski framasoni. Goriška podloža deluje — tajno kakor vedno, a vendar le toliko neprevižno, da to zasledujemo, z vsemi silami proti dež. šolski avtonomiji. framasoni vodijo vobče boj proti vsem zahtevam, ki izhajajo od slovenske strani ali od italijanske Ljudske stranke.

Ko so se vršile seje centralne posvetovalne komisije v Rimu, sta odpotovala iz Gorice Dr. Pettarin in Dr. Besednjak v Rim, kjer sta v tem odločilnem trenutku predložila važnost šolske avtonomije. Dr. Pettarin je govoril o zadevi še enkrat z min. Aniletom. Vrhutega sta se Pettarin in Besednjak podala zopet k Don Sturzu, da bi njegova stranka zastavila svojo moč v prilog deželnega šolskega sveta in naše avtonomije.

Danes nimamo še prav nobene gotovosti, da se deželni šolski svet obnovi. In vendar je to vprašanje take važnosti, da je ne smemo niti za trenutek izgubiti izpred oči. Novoustanovljenemu društvu v Gorici priporočamo to velevažno zadevo. Naš položaj je posebno radi tega nevaren, ker je Salata, ki je sicer prijatelj avtonomije, glede šolstva naš nasprotnik.

Politika.

Odkar smo na tem mestu zadnjikrat govorili o političnem položaju doma in drugod, moramo kar se Italije tiče beležiti dva važna dogodka:

Imeli smo ministrsko krizo: ter smo pričakovali, da pridemo do novih mož in odločnejše vlade, kakor je bila zadnja, toda ostali smo pri starem: Ministrski predsednik je zopet Facta in tudi drugi ministri so večinoma ostali na svojih mestih. Ker nihče ne pričakuje posebnih dejanj od teh ministrov, vam prihranimo njihova imena. Povemo samo, da poredneži imenujejo ministrstvo »ministrstvo zadrege«. Nastalo je v prvi vrsti radi tega ker je ostala ljudska stranka (popolari) osamljena. Hotela je ustvariti močno vlado, ki bi se upala nastopiti proti fašizmu. Zato je hotela odstraniti od vlade vse one nacionalne stranke, ki javno ali tudi samo na skrivnem podpirajo fašiste. To se ji pa tokrat še ni posrečilo.

Drugi važen dogodek v minulem tednu je bila splošna stavka, ki je nepri-

čakovano izbruhnila v torek 2. t. m. Bila je političnega značaja in je imela namen pritisniti na sestavo vlade v protifašistovskem zmislu. Ker je bila pa premalo pripravljena, ker je mnogo brezposelnih in splošni gospodarski položaj zelo težak in ker so fašisti organizirali vso svojo črnosrajčasto armado, stavka ni imela vspeha, ter je po par dnevih prenehala.

Kljub pozivu vlade k miru in redu in kljub temu da je stavka uradno končana že več dni, se memiri po nekaterih glavnih središčih Italije nadaljujejo. Vsled

tega je vlada na predlog ministrstva za notranje zadeve sklenila izročiti v teh pokrajinah vso oblast vojaškemu poveljstvu. Ta sklep, ki pomeni proglastitev obsebnega stanja, velja za genovsko milansko, jakinsko, parmsko in livorensko pokrajino. Obsedno stanje bo trajalo, dokler se ne povrne na ozemlje imenovanih pokrajin popoln mir.

Iz drugih držav ni trenutno nobenih posebnih novosti. Samo med Grčijo in Turčije je razmerje zopet skrajno bojevitostno.

Delo naših poslancev.

(Štiri interpelacije posl. Ščeka)

Poslanec Šček je vložil na ministerstvo javnih del sledečo interpelacijo: Hočemo, da nam vlada pojasni, kako misli izvršiti 14. člen zakona 20. avgusta 1921., ki se nanaša na določitev finančnih sredstev, ki so potrebna za izvršitev Predilske železnice in ob enem želimo vedeti, na kakšen način bo vlada istočasno izvršila progno Kred—Predil in Kred—Sv. Lucija pri Tolminu z ozirom na razna zagotovila, ki jih je dala onim čimteljem Goriške, ki jo pozivljajo, da čimprej prične z delom.

Odgovor je sledeči: Z zakonom 20. avg. 1921. je bila med drugim odobrena gradnja Predilske železnice pod vodstvom in na račun države, ki naj bi vodila iz Trsta čez Čedad in Kred v Trbiž, s postransko vejo Kred—Sv. Lucija pri Tolminu. V ta namen je bilo za prve stroške nakazanih 300 milijonov lir.

Z ozirom na ta, zakon je glavno ravnanje državnih železnic takoj predložilo splošni načrt za celotno železnico; za ta načrt je bilo proračunjenih 718 milijonov lir stroškov; ta svota pa se bo pri izvršitvi gotovo zvišala na eno milijardo.

S splošnim načrtom se je bavil tudi višji svet javnih del, kateri je svetoval, da naj se še enkrat prouči progno Trst—Kred, in Gorica—Kred, ki je pa na drugi strani mnenja, da se za progno Kred—Trbiž, vstevši Predilski, Stolski in Rombonski predor, zamore brez drugega izdelati končni načrt, ki ga že tudi izdeluje ravnateljstvo državnih železnic na podlagi navodil, ki so mu bila izdana.

Ministerstvo javnih del se dobro zaveda velikanske važnosti, ki jo bo imela takojšnja izvršitev Predilske železnice za tržaško pristanišče in sploh za celo Primorsko, toda upoštevati moramo znesek, ki je zanjo potreben in se ozirati na dejstvo, da je treba izdelati za vsa dela, upoštevajoč sredstva proračuna, trajen in enoten program.

Zato proučuje sedaj ministerstvo javnih del v sporazumu z zakladnim ministerstvom, kateri način izvršitve bolje odgovarja cilju in še posebno, ali naj ministerstvo vztraja na vladnem sklepu, da izvede to železnico država v svoji lastni režiji, ali je pa bolje, da se izvršitev železnice izroči privatnemu podjetju in sicer na način, da se celotni znesek izplača v 50 letnih obrokih, ki naj bi obsegali ob enem odplačevanje glavnice in obresti.

Na vsak način, naj se vporabi pri graditvi železnice ali drugi način, zamoren zagotoviti g. poslanca, da homo upoštevati, kolikor je mogoče težnje ljudstva z ozirom na čas in kraj pri zgraditvi posameznih delov te železnice.

Gospod poslanec Šček je vložil na min. predsednika, na min. financ in na o. srednji urad za nove pokrajine interpelacijo v kateri zahteva, da se odloka z dne 3. julija 1919 in 2. febr. 1922. ki določujeta, da prevzame država občinske dolgovne občin v starih italijanskih pokrajinah in sicer dolgovne, ki so nastali za občine v vojnih letih. Prejel je na to interpelacijo po dr. podtajniku Merlin-u sledeči odgovor:

V odgovor na Vaše pismo 20. t. m. Vam naznanjam, da temu Uradu predloženi predlog, ki se nanaša na razširjenje dekreta 3. julija 1919 št. 1143 in zakona dekreta 2. febr. 1922 št. 159 na nove province je še vedno v razpravi pri N. E. Peano (ministru financ.)

Ker je potrebno določiti finančno breme, ki bi ga povzročilo za državo razširitev omenjenih zakonov tudi na nove pokrajine sem opozoril Deželne odbore, naj ugotovijo svoto primanjkljajev proračunov od 1. 1919 do 1922 prizadetih občin v oškodovanih okrajih, ki so bili vsled vojnih dogodkov evakuirani.

Posl. Šček je vložil na ministra financ sledečo interpelacijo:

Izvedeti, hočemo, iz kakšnih vzrokov je vlada odredila Goriški deželi upeljavo tistih ugodnih določb v zadevi zemljiških davkov, katere je bila deželam Be-

nečije, ker ne uvidimo da imajo one za to več gospodarskih in političnih razlogov kot pa pokrajine Julijske Benečije.

Odgovor:

Z ozirom na stanje, ki je nastalo vsled vojne v občinah, kjer se je vojna vršila, je izdala laška vlada resne naredbe v zadevi direktnih davkov in glede zemljiških davkov je popolna oprostitev do konca leta 1920.

Isti položaj je bil tudi povod avstrijski vladi, da je izdala enake naredbe, toda delna ali celotna oprostitev od davkov, je bila vezana na resnično nastalo škodo.

Razlika med avstr. in ital. davčnim zistemom obstoji v tem, da temelji ital. davčni zistem na domnevanih dohodkih, dočim temelji avstrijski zistem na resničnih dohodkih, radi tega ni bilo mogoče kratkoma in brezpojojno raztegniti ital. naredb v zadevi vprašanja davkov, ker bi to pomenilo neopravičljivo ugodnost, to je, od davka bi bili oproščeni v resnici obstoječi dohodki, ker so bili davki za dohodke, ki niso obstojali, že izbrisani ali pa se imajo še izbrisati v zmislu avstrijskega zakona. Radi tega se ni preziral posebnega položaja novih pokrajin in zakladno ministerstvo je v sporazumu z osrednjim uradom za nove pokrajine odredilo, da se imajo tozadevne avstr. naredbe tolmačiti v najširšem zmislu in je tudi podaljšalo rok za čim daljše uporabljanje teh odredb. Zakladno ministerstvo nas mora tudi zagotoviti, da so se davki izbrisali ali se bodo izbrisali za vsak slučaj, ko ni bilo dohodkov.

Kolikor se tiče goriške dežele, se je storilo še več. Koncem februarja tek. leta so bili odobreni predlogi finančne oblasti v Trstu in so na podlagi teh predlogov odredili, da pripada podaljšanje še nadaljnjih ugodnosti, z ozirom na obstoječe ali pa neobstoječe dohodke, ki se imajo obdačiti, posebnim obč. komišijam, katere nudijo največje jamstvo za točno in pravično ocenjevanje okoliščin.

Poslanec Šček je stavil na ministra osvobojenih pokrajin sledeče vprašanje: Na kakšen način in posebno v kakšnem številnem razmerju so bila razdeljena goveda iz Nemčije na račun odškodnine, med osvobojenimi in odrešenimi pokrajini?

Odgovor:

O načinu, po katerem so bila razdeljena iz Nemčije na račun odškodnine privedena goveda med osvobojene in odrešene pokrajine so zelo obširno razpravljali v svojih sejah zastopniki živinorejskih konzorcijev in zastopniki odrešenih pokrajin, pri čemer se je oziralo na celotno izgubo pri živini v vsaki pokrajini.

Določili so se odstotki, za katere vemo da so bili sprejeti in odobreni po zadnjih in drugih interesiranih v odrešenih pokrajinah.

Odstotki za razdelitev živine so sledeči: Videm 35.1, Belluno 9.6, Treviso 21.5, Vicenza 5.1, Benetke 3.1, Trst 11.7, Trident 11.8.

Na podlagi teh odstotkov dobi Julijska Benečija od prvega kontingenta goved, ki ga sedaj dobimo, 1892 glav.

Rim, 21. junija 1922.

drž. predstojnik
Merlin m. p.

Odmevi krnskih dogodkov.

Fašistovka slavnost

V Kobaridu so praznovali v nedeljo 31. m. m. fašisti veliko slavnost. Pri tej priliki je bil slavnostni govornik fašistovski poslanec iz Trsta Giunta. O njegovem govoru pravijo in pišejo, da je bil zelo lep. Govoril je tudi o Slovincih, katere je pa ta dan v naše začudenje pustil bolj pri miru, kakor po navadi. Pripravil si je vrsto dičnih izrazov, s katerimi obsipa Slovence ob drugih prilikah.

Z zadoščanjem moramo javnosti tudi poročati, da če nimajo fašisti drugih čed-

nosti, poznajo vsaj največjo: hvaležnost. Tej svoji čednosti so ostali zvesti tudi v nedeljo in spoštoval jo je tudi njihov voditelj poslanec Giunta. Kobanidci so morali namreč fašistom s »prostovoljnimi« da-rov kupiti zastavo, ker bi se drugače ne mogla vršiti slavnost. Iz hvaležnosti so fašisti pustili Kobanidce pri miru: natepli niso nikogar, požgali niso nikomur hiše itd. in Giunta je govoril kakor rečeno precej dostojno.

Čuditi se moramo fašistom, da sami sebe tako ponižajo pred našim ljudstvom, da beračijo okoli njega in to celo za svojo zastavo. To nedostojnost je občutil neki polkovnik, ki je nadaljnje poriranje prispevkov prepeval.

Naš list je ob drugih takšnih prilikah povdarjal: nimamo ničesar proti temu, da se vršijo po naši deželi različne zabave in različne slavnosti, ki jih prirejajo Italijani. Najbolj nečestje pa protestiramo proti temu, da se ob takšnih prilikah berači pri našem ljudstvu za prispevke in to tem bolj, ker se ti prispevki izsiljujejo z najobčutljivejšim pritiskom. Kdor se hoče zabavati in plesati, naj plača sam; ako hočejo imeti fašisti zastavo, naj si jo sami kupijo.

Oblast pozivljamo, da prepove tako beračenje med našim revnim, izmozganim ljudstvom.

Dajte jim svobodo!

Osmi teden je že zaprtih pet Kobanidcev radi poškodbe spomenika na Krnu. Ako bi ti reveži zakrivali poškodbo spomenika bi morala sodnija njihovo krivdo v tem času že dokazati. Toda doživljati moramo sramoto da se nedolžni osumljenci držijo v zaporih mesece in mesece, ne da bi vlada izvršila svoje dolžnosti. Ako bi bili aretiranci krivi, naj bi se jih kaznovalo — ker so pa nedolžni, se jih mora izpustiti nemudoma na svobodo. To zahteva pravičnost!

Slovenski in italijanski časopisi so pisali, da ni izključeno, da je poškodbo spomenika na Krnu povzročila strela. Tudi naš list je poročal o tej možnosti in pozivljaj ob vsaki priliki vlado, da ugotovi, kdo je zakrivil poškodbo spomenika? Toda vlada se za zahteve svojih državljanov ne zmeni in rajše dopusti, da se državljanom godi krivica ter da se njihovo imetje in življenje izpostavlja nevarnostim in nasilstvom.

V zadnjem času se je mudil na Goriškem neki Nemeč iz Dunaja. Govorili smo z njim o kobariških dogodkih. Zglašal se je nad nasilje, katerim je bilo izročeno radi poškodbe spomenika na Krnu prebivalstvo kobariškega okraja. Toda naravnost čudil se je, da je vlada v kljub vsem nasilstvom ostala brezbržna, ter da se ni potrudila, da bi uradno ugotovila, kako je bil poškodovan spomenik in kdo ga je poškodoval. »V Italiji živite še vedno v srednjeveških razmerah«, je izjavil Nemeč, ko smo mu povedali, da so nedolžni aretiranci še vedno v zaporih. Gotovo je da škoduje ta vladna brezbržnost njej sami in državi, katero predstavlja. Ugled vlade in države mora vsled krivičnega zadržanja pasti ne samo pred našim ljudstvom in inozemci, marveč tudi pred vsakim Italijanom.

Zato pozivljamo vlado še enkrat, da izvrši končno že svojo dolžnost. Aretirance naj izpusti na svobodo, ker upravičeno smemo trditi, da so nedolžni, ako jim skoraj v dveh mesecih niso mogli dokazati krivde. Ravno tako naj končno vlada uradno ugotovi, kdo je zakrivil poškodbo spomenika na Krnu.

Čas je že, da postane državna vlada pravična tudi nasproti našemu ljudstvu, zlasti ko to ljudstvo ne zahteva drugega, kakor to, da vlada zakon spoštuje, ter da ga izvršuje.

Vlada, izvrši svojo dolžnost.

Kmetijski tečaj za učitelje.

Kakor je bilo naznanjeno v razglasu deželnega odbora, se je dne 1. avgusta ob navzočnosti predsednika izrednega dež. odbora dr. A. Alojzija Pettarinja, deželnega odbornika dr. A. Besednjaka ter tehniškega osebja deželnega kmetijskega urada otvoril pripravljani tečaj za učno osebje na nadaljevalnih šolah za poljedelce 1922-23. Po svojem smotru je ta tečaj prvi svoje vrste in tvori del obširnega programa glede preureditve strokovnega kmetijskega pouka. Ta program, ki je nastal po prizadevanju bivšega Komisarijata za avtonomne zadeve, se vsled skrbnosti dež. odbora vedno bolj razvija in kaže že v drugem letu svojega obstanka tako življenjsko moč, da se dežela znatno bliža zahtevam modernega poljedelskega napredka. Tehniško nadzorovanje je poverjeno deželnemu kmetijskemu uradu, vodstvo pa inž. Lucijanu Veličoginju. Za tečaj je

bilo določenih 30 mest za učitelje na podeželskih šolah. Prošenj pa je došlo skoraj trikrat toliko in deželni odbor se je odločil, da sprejme kar vse prošilce na tečaj. Med obiskovalci je 78 voditeljev in učiteljev ljudskih šol in 2 srednješolska profesorja. Med slušatelji je tudi en Istran.

Pri otvoritvi je dr. Pettarin pozudarjal razveseljivo dejstvo, da se učiteljstvo tolikanj zanima za ustanovo, kar dokazuje, da hoče učiteljstvo sodelovati pri preosnovi ene najvažnejših gospodarskih in socialnih panog. Nato je v kratkih potezah podal razvoj ustanove in je omenil najvažnejše naloge pričetne reforme.

Po dr. Pettarinu, ki je žel burno odobravanje, je sledil živahno pozdravljen, dr. Besednjak s slovenskim govorom. Poudarjal je, da je vsem velikim zgodovinskim prevratom sledila vselej tudi preosnova obstoječega vzgojnega in šolskega sistema. Tudi socialna revolucija naših dni bo naš šolski sistem prevrgla in postavila na nove temelje. Po vseh državah sveta, posebno pa v Rusiji in srednji Evropi se razpravlja že štiri leta o reformi javnega pouka. Ljudska šola, ki je najbolj tesno združena z ob- stankom in vsem življenjem širokih ljudskih množic, se mora v prvi vrsti in najprej reformirati. Šola, ki je namenjena na kmetškemu ljudstvu, mora služiti socialnim nalogam in praktičnim zahtevam kmetškega ljudstva, biti mora torej sredstvo in orožje, s katerim se bodo naši kmetje gospodarsko osvobodili. Tečaj, ki se danes odvarja, služi ciljem nove podeželske ljudske šole. Učitelji se bodo poglobili v kmetijstvo in s tem v gospodarsko življenje in nehanje ljudstva, med katerim živijo. Naši kmetje bodo našli v svojem boju za obstanek učitelja na svoji strani. Upamo, da dosežemo s časom najvišji cilj šolstva, ki obstoji v tem, da sta ljudstvo in učitelj živa in nedeljena družabna enota, boreča se za socialno osvobojenje delavnih stanov. Z Vašo pomočjo bo izšlo iz ljudske šole družabno gibanje, ki bo pomagalo zrušiti današnji krivični družabni red in bo gradilo novo družbo, ki ji mora biti temelj pravičnost in ljubezen.

Zato Vas pozdravljam prav iskreno in z vsem srcem v imenu slovenskih članov deželnega odbora. (Živahno plaskanje.)

Učiteljski tečaj, ki je bil tako otvorjen, se je pričel naslednjega dne s prvimi rednimi predavanji. V učnem načrtu menjavajo se teoretična predavanja s praktičnimi vajami. Vršila se bodo tudi splošna predavanja o predmetih, ki se nanašajo v prvi vrsti na poljedelstvo naše dežele.

Kot učne moči za redna predavanja in za praktične vaje so določeni gospodje: kav. dr. Aldighetti, inž. Podgornik, dr. Tonizzo, agr. Ušaj in dr. Valdig. Splošna predavanja bodo imeli gg.: dr. Besednjak, dr. Bobič, adj. Gorkič, dr. Geršbic, prof. Largaolli, dr. Maurheimer, vitez prof. Tamaro, dr. Steiner, dež. podtajnik Vidrig in vitez prof. Venezia.

Domače novice.

+ **CENJ. NAROČNIKOM!** Vsled splošne stavke ki je izbruhnila pretekli torek dne 2. t. m. in trajala par dni, nam v minulem tednu ni bilo mogoče izdati lista. Zato smo pa današnje število izdali na 8 straneh. Upamo, da smo s tem izpadlo številko pošteno nadomestili in vabimo svoje cenj. naročnike, da nam pridobe še novih!

+ **Čitatelje in dopisnike opozarjamo,** da ima naša »Goriška Straža« sedaj svoje uredniške prostore v Via Mameli (prej Šolska ulica) št. 5 zraven prostorov političnega društva »Edinost« in »Kmečkodelavskih zvez«. Z urednikom se lahko govori vsak dan izvzemši nedelje, praznike in srede od 10 do 12 ure.

+ **G. ANDREJ KALAN,** generalni vikar in stolni prošt ljubljanski je obhajal v nedeljo 6. t. m. 40 letnico mašništva. Ker ima tudi med nami mnogo znancev in je njegova izredna delavnost v najrazličnejših kulturnih, gospodarskih in političnih panogah splošno znana, se pridružujemo z najiskrenejšimi častitkami neštevilnim njegovim prijateljem in učencem: še mnogo zdravih in krepkih let!

+ **Smtna kosa.** — V Pevni pri svoji hčeri učiteljici je umrla v nedeljo dne 23. julija po dolgi in močni bolezni Ana Fajgelj, roj. Oblak, sučnica rajnega Danila Fajgelja. Pogreb je bil v torek ob 7 uri predp. Pokojnica je bila dobrega srca in vrla narodniakinja. Kdorkoli jo je poznal, jo ohrani v blagem spominu. Zaludni rod- bini naše iskreno sožalje.

+ **PROMOCIJA.** Na univerzi v Zagrebu je dne 30. m. m. promoviral za doktorja filozofije g. Josip Birsa, doma iz Gorice. Čestitamo našemu nadarjenemu in agilnemu primorskemu prijatelju!

+ **PRELAT-OPAT Dr. DREXLER** ROL, bivši docent cerkvene umetnosti v tuk. bogoslovnem učilišču je umrl v Rimu star 61 let.

+ **ZAHVALA.** Iz dna srca se zahvalim vsem znancem, prijateljem in protnikom, zlasti Vrtojbcem, za iskrene pozdrave, ljubeznive častitke in lepe darove ob moji »Zlati maši«. P. **Čejan, kapucin.**

+ **MASNIŠKO POSVEČENJE** so predelali preteklo nedeljo gg.: Češnja iz Breginje, Ferjančič Edvard iz Pave, Grusovin Mihael iz Gorice (Sv. Lucija), Tonzar Ferdinand iz Turijaka (Zlani) in Tognon Antonio iz Graciana. — **Nove maše** bodo peli vsi (2 v Venca in 3 Furlani) prihodnjo nedeljo. Sicer vsak v svoji rojstni duhovniji. Nadim apostolom med našim ljudstvom iz srca čestitamo in jim želimo o blagoslova božjega!

+ **NACELSTVO POČITNIŠKE** REZE pozivlja vse srednje in visoke (ke), da se vpišejo v P. Z. članarina po 1 L, Almanah P. Z. za l. 1922. (ki obenem legitimacija za l. 1922) stane vsakdo naj pošlje denar (2 Lit) na račun Pavlin Josip-u, stud. iur. Gor. Via P. Isonzo 63, nakar dobi almanah po pošti. — Tovariši in tovarišice na učilišču v Tolminu, ki so že doposlali (tov. Bevku) po 1 L, prosimo, naj pošlje še po 1 Lit. za almanah, ki ga jim bomo takoj pošljemo po pošti.

Načelnik P. Z.

+ **Poljedelski tečaj za učitelje.** Delni odbor goriški sporoča, da je sklenil prejeti v »Poljedelski tečaj za učitelje« prosilce in odpreti dotični tečaj dne VIII. 1922. Vsi učitelji-prosilci se morajo vabijo, da se zgledajo dne 1. avgusta pri deželnem kmetijskem uradu v Gor. — Kakor se tečaj takoj otvori.

Op. uredništva: Priobčujemo zgorajnoto kakor smo jo prejeli. Vemo sicer da je že zastarela, kajti danes, ko gre za tisk, se je tečaj že pričel. Obeležena naj bo vseeno, da bodo naši čitatelji videli na tem zgledu, kako nas naši uradi pravočasno informirajo. Zgorajnoto objavilo je bilo odposlano od dež. dne 29. julija, torej dva dni po izidu »Straže«, v katero je spadalo.

+ **GOVORITE SLOVENSKI!** — Nemo smo bili pričujoči zelo mučnemu uradu: Mož — Slovenec — pride v nekakšen urad, kjer znajo vsi uradniki več manj dobro slovenski in začne vpričo uradnega slovenskega in italijanskega uradnika tako-le: »Prega šenor de šenor kešto ka«. Navzoči Italijani so se smejali, nek Slovenec mu je pošepnil na uho: »Saj znajo uradniki tudi slovenski«. Mož pa se ni dal pregovoriti, ampak je ponovil moleč uradniku pod nos: »Poslano mu pisanje: »Prego šenor de šenor kešto ka«. Splošen smeh. Uradnik ga poprašča, da bi ga še bolj osmejeval: »Kosa?« Mož ponovi ob splošnem smehu: »Prega šenor de šenor kešto ka«. Ko smo to slišali, je bilo nam namreč Slovencem bitko in smo se sramovali. Kar smo pripravili že nešteto uradnikov ponavljamo: Ljudje božji! Govorite vslej in povsod svojo lepo slovensčino. Ako uradnik ne zna slovenski, naj pošepne tolmača. Uradniki so tu za ljudstvo ne narobe!

+ **POŠTNI UPRAVI V GORICI.** V bližnjem času se množijo pri poštni upravi v Gorici protipostavni in nasilni napadi radi dostavljanja pisem, ki so slovensko naslovljena. Pisma se odpoštniku vračajo z opazko: Nazaj! Odbornik naj označi namembno pošto in slovenski, ker ni slovenskih krajevnih pisem v italijanskem seznamu.

To je predrznost, kakoršne do sedaj na Goriškem še nismo doživeli. Odborniki se trudijo, da bi prišlo do mirne razprave med obema plemenoma. Tu pa imajo tuji uradniki, ki ne iščejo drugega kakor priliko, da bi slovensko ljudstvo razjarili, ga nadlegovali in nad njim razjarili. Pri tem pa se bijejo še na svojo prsa; tako delamo mi za državo. Toda odgovarjamo tej gospodi: Naše ljudstvo vas plačuje in zahteva od vas, da spoštujete ter da spoštujete nje pravice. S takšnim postopanjem ne bomo samo škodujete, ker naravnost si državljanje do tega, da izgubijo vsa spoštovanje do državnih oblasti, ki so poklicane, da v prvi vrsti same spoštujejo zakon.

Takšnega postopanja ne bomo trpeali, naš kmet in delavec nimata časa, da bi se na stara leta vadila v italijanskih imenih, ki so jih pred par tisočletji skovali prenavdušeni patrijoti, do sedaj so slovenska krajevna imena stara stoletja. Prepričani smo, da imamo vsi pravi zahtevati od poštne uprave, da imajo svoje uradnike, da niso sposobni opravljati službo na Primorskem, ako ne poznajo ali nočejo poznati starodavnih slovenskih krajevnih imen.

Mislimo, da bo podprefekt v Gorici g. Maggioni znal varovati ugled in veljavo zakona ter da bo prisilil poštno upravo v Gorici k izpolnjevanju dolžnosti. Ako ne napravi gosp. Maggioni v tej zadevi nemudoma reda, bomo prisiljeni misliti, da smatra tudi on za svojo dolžnost in za svoj poklic, ustvarjati in vzdrževati na Goriškem nered in nezadovoljnost nasproti državi med našim ljudstvom.

+ **PODPIRAJTE NAŠE STAVBINSKE ZADRUGE!** V težkem in požrtvovalnem boju proti tujim spekulativnim stavbinskim podjetjem so se združili naši delavci v domačih stavbinskih zadrugah. Organizirali so predvsem svoje delovne sile, da si zagotovijo obstanek v domovini. Toda ko so ustanavljali svoje delovne organizacije, niso imeli pred očmi le lastnih koristi, temveč so hoteli tudi preprečiti, da uničijo brezvestneži naše narodno premoženje. Videli so, da izkoriščajo v neštetihi slučajih popolnoma tuji ljudje ali podkupljeni domačini nesrečo in bedo naših ljudi. Marsikakšen, kateremu so stisnili mešetarji par stotakov v roke, da odda vzpostavitev svoje hiše tujemu podjetju, se že danes kaže, ker uvideva, da so ga opeharili. Ob ljubljalji so mu palačo, toda pustili so ga na cedilu brez hiše in brez vojne odškodnine ali mu so pa naložili toliko dolga, da ne bo mogel več dolgo gospodariti na svoji lastni grudi. — Pri domačih stavbinskih zadrugah je tako brezvestno izkoriščanje že radi tega nemogoče, ker njihovi člani, ki so navezani s svojo družino in sploh z vsemi interesi na domovino, ne morejo izginiti za vse večne čase v neznane kraja, kjer jim ni treba položiti računov o svojem početju.

Znano je, da narod brez zdravega in trdnega gospodarstva ne more obstajati. Dolžnost vsakega poštenega človeka je, da ohrani in ojači gospodarske sile svojega naroda, da stavi trden temelj svoji kulturi!

Vojni oškodovanci, dajte delo domačim stavbinskim zadrugam, če hočete, da bodo stale vaše hiše na trdnih tleh, in da se reši naš narod popolne gospodarske odvisnosti.

Tajništvo »Goriške zveze proizvajalnih in delavnih zadrug« v Gorici Via Mazzini št. 41, pri kateri so včlanjene vse domače stavbinske zadruge, daje vsakemu oškodovancu za vzpostavitev njegove hiše potrebna navodila.

+ **TRISTOLETNIKO** kar sta bila proglašena svetnikom sv. Ignacij, ustanovitelj Družbe Jezusove in sv. Frančišek Ksaverij, apostol Indije so praznovali v tuk. cerkvi sv. Ignacija (na Travniku) s slovesno tridnevnicco. Slovenskih in italijanskih govorov se je ljudstvo obilo udeležilo.

+ **NA SV. MARKU PRI SEMPETRU** je blagoslovil včeraj 8. tm. vojaški škof ms. Bartolomasi kapelico v spomin padlim junakom italijanskim in avstrijskim.

+ **TATVINA V CERKVI.** Iz Kronberga poročajo: V viharini noči od 25 do 26 julija so udrli zločinci skozi okno v kronberško cerkev (barako). S silo so odprli vratca od tabernakelja in vzeli ciborij s sv. hostijami vred, lunico z velikimi sv. hostijami in posodico za umivanje prstov po sv. obhajilu. Ker predmeti niso bili dragoceni znaša škoda le približno 300 Lir, a največja škoda je oskrumba Sv. Rešnjega Telesa, ki so ga tatovi odnesli in se ne ve kaj so z njim počeli.

+ **CESTNI NAPAD.** V ponedeljek 7. t. m. zvečer v mraku se je vračal g. Henrik Hebat na kolesu iz Gorice proti Rihemberku. Na klanec nekoliko višje od Šempetra, ko je moral počasi voziti, so ga nenadoma napadli trije neznanci, ga vrgli s kolesa, mu pobrali denar, katerega k sreči ni bilo veliko — okrog 50 lir — in nato zginili. Ker se taki napadi vedno bolj pogosto ponavljajo — kakor izvedemo je to že tretji napad v tamošnji bližini — zato pozivljemo varnostno oblast, da napravi red. Očividno se je ustanovila tolpa počestnih roparjev, ki čisto po načrtu in dobro organizirano vrši svoj temni posel.

+ **PROŠNJA.** Ko sem 1. julija t. l. prispela zvečer z vlakom iz Trsta, mi je pri izstopu iz vlaka na postaji pri Sv. Luciji-Tolmin nek nepoznan sopotnik, najbrže pomotoma vzel omot, ki je vseboval vse moje risbe izvršene tekem enega leta na umetniški šoli v Pragi. Vsaka risba nosi moje ime. — Vrnitev risb sem pripravljena poplačati s primerno nagrado. Ida Martinčič, studentska v Tolminu.

+ **ZNANA DRUŽBA RUSKIH IGRALCEV,** ki je priredila že po mnogih naših večjih krajih zanimive umetniške večere, nastopi v soboto dne 12. t. m. ob 8. zvečer in v nedeljo dne 13. t. m. ob 5. uri popoldne v Solkanu v dvorani g. M. Mozetiča. Vstopnina 5, 3 in 2 liri.

+ **»Obnova Goriške«.** »Zveza za drug voj. oškodovancev« je pričela izdati pod zgornjim naslovom list, ki bi naj varoval koristi vojnih oškodovancev, ter dajal potrebna navodila. List obeta biti prav stvaren in ga toplo priporočamo.

Čuka na palci četrti številka izide prihodnjo soboto zvečer z vsebino, ki razveseli vsakogar.

Uredništvo Kažipot v Gorici prosi sl. županstva: Anhovč, Breginj, Brje, Kobjaglava, Deske, Grgar, Lokovec, Log, Dornberg, Opatjeselo, Ozeljan, Povir, Kojsko, Rodik, Ročini, Solkan, Št. Andrež, Števerjan, Št. Peter pri Gorici, Selo, Vel. Dol, Vrtovin, Dolenjivas, Kažjivas, Košana, Idrija, Sp. Idrija, Seline, Št. Peter na Krasu in Belapeč — da blagovole čimprej izpolniti vprašalno polo in jo doposlata uredništvu v Gorici, ker Kažipot bo šel kmalu v tisek.

„Šolsko društvo“.

V zavedni kraški prestolnici v Sezani se je vršil zadnji nedeljo, dne 6. t. m. ustanovni občni zbor »Šolskega društva« z veliko narodno slavnostjo. Od vseh strani: iz Istre, Trsta in Goriške so se zbrali zastopniki k temu velepomembnemu zborovanju. »Šolsko društvo« bo vršilo nalogo bivše Ciril-Methodove družbe. Naš list bi bil že v zadnji številki pozdravil to potrebno šolsko organizacijo, a preprečila je to splošna stavka vsled katere »Straža« ni izšla. Zato tudi misimo mogli priobčiti dopisane članka o »Šolskem društvu«, ki je bil že stavljen, kar naj se nam oprostí.

Prej in še v zadnjem hipu je bilo potreba premagati marsikatero oviro, a končno smo vendar dosegli, da smo si ustanovili našo novo narodno obrambno organizacijo, ki bo oskrbovala in vzdrževala naše manjšinsko šolstvo v ogroženih krajih. Samo v Trstu je nad 1500 otrok v društvenih šolah pri sv. Jakobu. Zato: pozdravljena naša nova narodna ustanova! Svaha tvoja je sveta in naš rod ob bistri Soči bo znal ceniti tvoje blagoslovljeno delo.

Odbor »Šolskega društva« v Trstu, Via S. Francesco 20, I. — Trieste prikrbri vsem vlogam in društvena pravila za predložitev oblastinjam, ako se oživi bivšo Ciril-Methodovo podružnico ali pa ustanovi kar novo v smislu novih društvenih statutov. Vsi marljivo na delo!

Dopoldansko zborovanje je bilo lepo obiskovano in zelo živahno. Predsedoval je dr. Abram, ki je že nad četrto stoletja na čelu tržaškega narodnega šolskega gibanja. Izvolil se je soglasno odbor desetih članov, kateremu predseduje dr. Abram. Goriško »Edinost« zastopata gospa dr. Medvedščekova in nadučitelj Urbančič.

Z vzajemnim delom dosežemo društveni namen po § 2. društvenih pravil, ki se glasi: »Svrha društva je podpirati in pospeševati na vse zakonite načine slovensko in hrvaško šolstvo v pokrajinah Italije, v katerih bivajo Slovenci. V to svrhu ustanavlja in vzdržuje društvo šole in druge vzgojevalne zavode, kakor otroške vrte, zabavišča itd. s slovenskim in hrvaškim učnim jezikom, ali jih pomaga ustanavljati in vzdrževati. Nastavlja učitelje, daja podpore in nagrade, izdaja in razpečava primerne spise in knjige, ustanavlja knjižnice in prireja skupščine in poučno-zabavne sestanke, vse to v mejah zakonitih predpisov in kolikor je po zakonu potrebno s posebnim oblastvenim dovoljenjem.

Popoldanska slavnost, katere so se udeležila razna tržaška in kraška društva, je bila sijajna in je tudi v gmotnem oziru izborna izpadla.

Dopisi.

ŠEMPETER PRI GORICI. (Občni zbor hranilnice in posojilnice.)

Šempeterska hranilnica in posojilnica, kateri so se pridružile tudi vasi Vrtojba in Vogersko, je imela v nedeljo, dne 30. m. svoj redni občni zbor, ki je bil zelo dobro obiskan. Poslovodja g. Fr. Černic po d. izčrpnem poročilo o računskem sklepu za leto 1921, ki izkazuje čez 9½ milijonov prometa in 7880 lir čistega dobička; rezervni fond znaša 34.558 lir. Po poročilu rač. pregledovalca g. Fr. Švara, je bil rač. sklep potrjen. Nato je g. vikarij Švara razplel še pregled 25-letnega delovanja hran. in posojilnice v Šempetru. — Ustanovnemu občnemu zboru so kumovali prvi slovenski zadrugar dr. Krek, zastopnik kršč. delavstva Josip Gostinčar, dr. Knavs in vikarij Dermastia. — Talkoi se je priglasilo nad 50 udov. — Vsled velikih nas-

protstev od raznih strani je mogla zadruška začeti s svojim delovanjem šele 1. jan. 1897. Poslovanje zadruge je vodil do današnjega dne g. Fr. Černic, ki slavi sedaj srebrni jubilej zadrškega delovanja. Promet je raste od leta do leta. Članov šteje zadruška 567. — Podpirala je z denarnimi sredstvi zgradbo »Gregorčičev dom« v Gorici, slov. sirotišče, ter darovala lep znesek tudi istrskim žrtvam itd. Neminljivih zaslug si je pa pridobila z nakupom posestva barona Locatellija (123 njiv), katerega je parcelirala in oddala svojim zadršnikom. Staro načelstvo z g. Andrejem Blažica, ki načeluje zadrugi od prvega začetka, je bilo tudi tokrat soglasno izvoljeno. Pri slučajnostih je g. Černic predlagal spremembo pravil v smislu novih zahtev časa in razmer posojilnice. — K besedi se oglasi tudi zastopnik »Zadrške Zveze« č. g. Doktorič, ki povdarja vzgojevalni pomen zadršništva, pri katerem je treba iztrebiti v prvi vrsti sebičnost, poglavitni greh vseh organizacij, ki smo ga podedovali od nesrečnega liberalizma. — Omenja članek »Jutra«, ki se bavi s primorskim zadršništvom: šlo je za zamjenjavo naših kron, ki so ostale po razsulu Avstrije v jugoslov. zavodih. — Kot jugoslov. delegat je bil poslan v Rim dr. Ribar. In v Rimu se je zavzel za menjavo kron, ki so ležale v različnih bankah, a niti besedice ziml o denarju, ki ga imajo shranjenega primorske zadruge (približno 15 milijonov). In ko se je nato pritožilo, se je odgovorilo: »Nikogar ni bilo pri »Edinosti« (tržaški), ki bi nas to opozoril!« Zadršniki so se naravnost zgražali nad tako malomarnostjo tržaških krogov, ki so na ta način zadali težak udarec našemu izmozganemu ljudstvu.

Čg. župnik Uršič priporoča previdnost, vztrajnost in načelnost v zadršništvu, ki naj bo res pravi odsev kršč. ljubezni do bližnjega.

V vsako vas domača zadruška! Vsem izvajanjem govornikov so zadršniki sledili z veliko pazljivostjo. Dokler imamo tako zdravega duha v našem ljudstvu smo gotovi, da naša gruda ostane naša. — Edino v zadršnem življenju je naša rešitev, zato nam kliče šempeterska zadruška ob svojem srebrnem jubileju: Posnemajte me! Primorski kmetije, združite se!

PODGORA. Pogreb.

V soboto sta smrtno ponesrečila pri avtomobilni vožnji fašist Pintar in krčmar Ipavec. Pogreb se je vršil v ponedeljek v Podgori, kjer sta ležala imenovana na mrtvaškem odru v pokopališki kapelici. Pogreba se je udeležila velika množica — v prvi vrsti goriški fašisti. Ti so nosili krsti in zastave z mrtvaškimi glavami. Dosledno temu, ne bi smelo biti cerkvenega pogreba. Č. g. kurat je baje rekel voditelju fašistov, da ne odreče cerkvenega pogreba, ker pač tega ne sme, da pa odločno protestira proti udeležbi pri cerkvenih obredih z znaki proticerkvenih organizacij. V danih razmerah ni bilo mogoče tudi več storiti, ker se je bilo bati posledic, in moral je to storiti, ker je bila njegova dolžnost. Čudno je pa to, da dovoljuje civilni komisar nositi znake proticerkvenih organizacij pri cerkvenih obredih, da pa nasprotno nima cerkev kljub svoji velikanski moralni sili niti toliko moči, da bi zabranila to početje. Živimo pač v žalostni dobi. — Omeniti bi bilo tudi, da sta opravljala varnostno službo pri pogrebu celo dva orožnika v slavnostnih oblekah. Gosposka že ve, da je v Podgori miroljubno ljudstvo. Sicer je pa res vladal mir in red in to je, hvala Bogu, dobro.

KANAL. — Otroška prireditve.

Pretekli teden so priredili naši malčki v Kanalu svojo malo veselico. Na vspredu so imeli deklamacijo, dve igri in kuplet. Vse točke so ti pridni in vzgledni otroci prav dobro rešili. Posebno častno za ta naš naraščaj je to, da so vse sami pripravili. Napravili so ličen oder, okusne kulise, ter na sploh so prav dobro posneli igralce Čitalnice ali Mar. družbe. Na prostovoljnih darovih so nabrali lir 60.— za naše prepotrebno Slov. Sirotišče v Gorici. Izredno nas veseli to gibanje med mladino. Le tako naprej! Namesto pohajkovanja in drugih otročjih neumnosti poprimite se že sedaj resnejšega dela, ki vam bo le v korist in čast. Ta kanalska mladina naj bo vsem drugim otrokom v vzgled.

TOLMIN.

»Občinsko starešinstvo Tolminsko, zbrano dne 5. avgusta 1922 v redni seji, strogo obsoja malopridneža, kateri je pisal v raznih tu- in inozemskih časopisih proti osebi tukajšnjega županovega namestnika, gospoda Iv. Mraka, mu izreka enoglasno neomejeno zaupnico in želi, da izvršuje še nadalje županske posle.

LOKVE PRI GORICI.

Tukajšnje »Bralno društvo« se pridruži giblje. Zadnjo soboto je imelo zopet prireditev v počastitev spomina *Simona Gregorčiča*. Bilo je predavanje, ki ga je imel domači g. župnik, več pevskih točk, in deklamacij. Izvršilo se je vse v najlepšem redu. Le predsednik društva nas je užalostil, ko se je poslavljaj v lepih hvaležnih besedah od domačega gospoda, ki je bil duša našega društva. Ni čuda, če so društvenikom igrala solze v očeh ob ginljivem slovesu. Hvaležni mu kličemo: Obilo blagoslova božjega na novi fari v Zgoniku!

TRENTA

Dne 16. julija je med nevihto udarila strela v neko visoko smreko v planini Zapotokom v Trenti in na mah ubila 89 ovc. Pastirja, ki je stal v bližini, je prevrgla po strmini, a se h sreči ni zgodilo hujšega. Škodo cenijo — z ozirom, da so ovce vse mlečne in v planini — na c. a. 10.000 lir.

ŠKRBINA.

V sredo dne 2. t. m. zjurnaj se je poročil g. učitelj Vinko Fakin domačin, voditelj tukajšnje ljudske šole z gospo Kristino Adamič vdovo po pok. županu Viktorju Adamič. Na mnoga leta!

KOPRIVA.

Veselica pevske dr. »Zanja« v Koprivi dne 30. julija se je v moralnem oziru prav dobro obnesla. Pevski zbor nam je nudil štiri nad vse lepe zборе starejše in novejšje glasbene literature. Dve pesmi sta se morali na splošno željo ponoviti. Pevci in pevke nastopajo samozavestno in gotovo ter se znajo poglabiti v značaj pesmi, kar je v prvi vrsti zasluga njihovega pevovodja g. Šonca. Pohvalno moram omeniti tudi ljubki otroški prizorček »Planšarica«, ki je ljudem na splošno ugajal. — Igra, onodejanka »Idealna tašča« je bila precej čedno odigrana, neglede na njeno vsebino, ki mogoče bolje učinkuje v njeni prvotni domovini nego pri nas.

Udeleženc.

OSEK.

Po starem so imeli na koncu šolskega leta javno preizkušnjo v šoli, kjer so vpričo svojih starišev brali, računali in peli ter na ta način pokazali, kak so se dobrega naučili. Pri nas pa so dne 30. julija priredili javno veselico, pri kateri so naši otroci svojim starišem in zbranemu občinstvu pokazali, koliko so tekom leta napredovali v šoli. Nastopili so z raznimi kratkimi in daljšimi deklamacijami od sedemletnega dečka do 14-letne deklice. Lepo in neustrašeno je deklamirala 13-letna deklica Vilharjevo »Ljudmilo«. Pri raznih otroških in smešnih prizorih so nastopili deklice kot dečki neprisipljeno z otroškim nasmehom na usnicah. Nazadnje pa so še uprizorili trodejanko »Vražje«, pri kateri so nekateri igrali kot veliki. Občinstva se je nabralo polno dvorišče, kjer se je vršila veselica. Za vstopnino so dobili lepo svoto denarja, kar se bo uporabilo v prihodnjem šolskem letu za šolske potrebe. — Gospodu voditelju in obema gg. učiteljicama častitamó na sijajnem vseh! Trud je bil pač obilno poplačan! — Otročiči — Vi pa le korajžni, pa tudi pridni ostanite ter nas zopet v prihodnjem letu razveselite z enako prireditvijo! Pokazali ste odrasli mladini, da je pravo veselje na gledališkem odru in ne na brjarju!

Notranjsko.

PLANINA PRI VIPAVI. Smrtna nesreča.

V ponedeljek zadnji dan julija pop. je utonila v vaškem vodnjaku posestnica Trebižan Marija roj. Poljšak h. št. 15 iz Planine. Pokojnica je hotela rešiti svojo lastno hčerko, ki je slučajno padla v dotični vodnjak, a je našla sama smrt v njem. Otoka so potem sosede še pravčasno izvlekli iz vode ter ga po dolgem trudu zopet oživeli; toda nihče ni slutil, da se nahaja tudi pokojnica v vodi. Šele čez več časa je njen 5-letni sinko, ki je bil ves preplašen uprašan kje je pa mama, odgovoril: »Mama je tudi v studencu.«

Takoj nato so sosede izvlekli tudi pokojnico, a bilo je že prepozno. Ni je bilo več mogoče oživeti. Pokojnica bila je izredno dobra ženska, ki ni nikdar nikomur nič žalega storila. Kako jo je vse spoštovalo in rado imelo pričal je njen veličastni pogreb, kojega se je vdeležilo vse, ki je pokojnico poznalo od blizu in od daleč. — Počivaj v Bogu blaga »Mici«. Svetila ti večna luč.

Preostalih naše sožalje.

PLANINA PRI VIPAVI. (Enaka pravica za vse!)

Dne 15. novembra 1918, ob 10. uri so zasedli Italijani našo občino. Pol drugo leto smo imeli dve ali eno kompanijo z desetimi ali dvanajstim častniki v naši sredi. Potem je ostala samo karabinjerska po

staja, navadno s petimi člani. V obče moramo reči, da smo z italijanskimi vojaki še dobro izhajali. Naše ljudstvo je namreč mirno, potrpežljivo in delavno. Zločina od naše strani še ni bilo. Pač pa ne tako od strani karabinjerjev, ker še vedno ne moremo pozabiti, da so našega občeprijubljenega gospoda župnika Maierhoferja zvezali — čisto po nedolžnem — kot največjega zločinca v železje ter ga gnali v via Tigor. Obe dve leti potem smo imeli še precej pametne brigadirje ter smo lahko potrpežljivo prebrali drug za drugim. Sedaj pa, žal, imamo nekega brigadirja, ki postopa le prerad po trenutnem svojem razpoloženju, enostransko in po — simpatijah. Za danes le tale dva slučaja: Starodavna planinska navada je, da se zbirjo v soboto večer v vaški fantje sredi vasi, ter zapojejo pod milim nebom par poštenih fantovskih in narodnih. Brez gostilne, brez pijače. Omeniti je še treba, da naši fantje delajo ves teden redno na vse pretege od ranega jutra do poznega večera, ter da plavega ponedeljka ne poznajo. — Predzadnje soboto so se torej zopet zbrali zvečer fantje Gorenjevsi pod vaško lipo ter zapeli par nedolžnih domačih, nobene »izzivajoče«, kar hočemo še posebej omeniti. Kar naenkrat prileti brigadir z asistenco, jih žene v klesarno, jih zasliši in čez par dni dobe fantje globo, vsak po 25 lir. Omenimo še, da so bili skoz in skoz pošteni fantje, iz najboljših družin ter popolnoma trezni. — Po ostalih naših vasih so seve fantje v istem času tudi peli in seve še bodo. Kolikokrat so pa karabinjerji že sami peli v poznih urah in tudi zunaj kosarne! — Drugi slučaj pa je, da naznanja omenjeni brigadir slučajne gostilniške večerne zabave tudi le bolj po simpatijah.

JELIČNI VRH.

V Jeličnem vrhu h. št. 18 — po domače Kališe — občina Dole pri Idriji, sta bila v noči od 27. na 28. julija ukradena posestniku Antonu Leskovec, dva konja, eden temnordeč, visok 150—155 cm, lepo rejen drugi njavkastordeč, visok 145—150 cm, bolj šibak in bolj suh na glavi ima malo belo liso, zadnje levo nogo spodaj belo, na levi sprednji nogi vžgan S, na zadnji levi nogi vžgan Lx. Konja sta se sledila od hleva do vrha Male gore. (cesta proti Otlici), do tamošnjega razpotja. Komur bi se posrečilo oba konja izslediti dobi nagrado L. 400.—

Gospodarstvo.

+ *Vzorčni semenj, Zadruga zveza v Gorici* naznanja: V kratkem se misli otvorili v Trstu vzorčni semenj. Naše načelstvo je mnenja, da bi se moralo tudi naše zadrugništvo na tem semnju udeležiti. Gotovi smo moralnega in gmotnega uspeha, če se stvar le dobro organizira.

Naš načrt bi bil v kratkem ta-le: Združile bi se zadruge, ki zasledujejo podobne namene in skupine.

1. Vinarske zadruge skupaj bi eventualno napravile skupno kantino, kjer bi imele v sodih glavne tipe naših vin, razen tega v steklenicah specialitete. Imeti bi morali toliko vina, da bi ga mogli kar na razstavi točiti. Napisi bi povedali imena zadrug, statistične podatke, cene i. t. d.

2. Mlekarne bi tudi skupno razstavile sir in maslo. Posebno mlekarne bi potrebovale, da seznanijo svet s svojimi izdelki.

3. Kmetijske zadruge bi mogle poslati vzorce in statistiko svojih pridelkov.

4. Imamo posamezne zadruge, ki imajo same dovolj gradiva: Čevljarska, Čebelarica. Tudi kovaška zadruga bi imela morda kaj pokazati.

5. Stavbne zadruge: slike izvršenih hiš, načrte i. t. d.

6. Želeti bi bilo, da se potom denarnih zadrug semnja udeležijo člani, ki vršijo kako domačo obrt: lesna obrt, bičarji, čipkarstvo i. t. d.

Da more načelstvo pričeti s pripravljalnimi delom potrebujemo,

1. da nam članice nemudoma sporočijo o stvari svoje mnenje,
2. ali se hočejo udeležiti semnja,
3. s kakim blagom,
4. kakšno količino blaga imajo na razpolago,
5. kakšne vzorce mislijo poslati semnju.

Želimo, da o stvari razpravljate v sejah in nam čim prej sporočite svoje želje in predloge.

lec major Blake, kateremu se je nevadno Zadruga zveza v Gorici.

+ *OSEBNA DOHODNINA* V svrhu odmere splošne pridobarine za dvoletno dobo 1922-23 se vabi v smislu § 39 zak. o os. d. vse temu davku podvržene, da predložijo tekom m. avg. 1921 predpisane pridobarske napovedi. Te napovedi se mora napisati na posebnih tiskovinah, ki se dobijo pri I. in II. davčni administraciji v Trstu (Piazza Chiesa evangelica št. 2,

III nadstr. in Corso Vittorio Emanuele III, 37), pri davčnih oddelkih civilnih komisarijotov in pri davkarjih; pri davkarjih dobijo oni, ki bivajo v krajih, kjer ni civilnega komisarijata. Dolžnost uložiti pridobarsko napoved ni odvisna od uročitve tozadavnega posebnega poziva; zato se bo onemu, ki se ne ravna po tej objavi, v smislu § 42 zak. o os. d. predpisala pridobarska kratkoma kontumacijskim potom.

+ *TEČAJ ZA CEPLJENJE.* Na tukajšnji deželni kmetijski šoli se vrši dne 14. t. m. teoretično - praktični tečaj za cepjenje sadnega drevja v speče oko. — Kdor se želi tega tečaja udeležiti, naj napravi prošnjo na dež. kmetijski urad v Gorici. Revnejšim prosilcem iz bolj oddaljenih krajev se podeli tudi podpora, če bodo zanj zaposlili.

Društva.

d *Rihemberk.* — Dne 24. septembra priredi tukajšnje »Izobraževalno društvo« pevski dan, ki naj bi nam pokazal višino, do katere so se povzpeli naši pevski zbori. Za danes opozarjamo vsa pevska društva na to prireditev.

d *Solkana.* Dekliška Marijina družba priredi na praznik Marije Vnebovzete 15. avg. ob 5. uri popoldne na dvorišču pred domačo začasno kapelo slovesno blagoslovitev družbene zastave. Vspored: 1. Slavnostni govor. 2. Obrad blagoslovitve zastave. 3. V. Vodopivec: Pod zastavo Marije Svetogorske; kantata domače družbe. 4. Slovesni blagoslov pred Najsvetejšim. Po cerkevni slovesnosti se uprizori Dr. Miroljubnega: »Večerni razgovor«; prizor z rajanjem in petjem. K obilni udeležbi, zlasti sosednih Marijinih družb, prav vljudno vabi odbor.

d *Šturije pri Ajdovščini.* Izobr. društvo priredi dne 3. sept. veselico. Na vsoporedu bode nagovor, sedem pevskih točk, dve kratki in zabavni igri enodejanki, tamburanje.

d *Štandrež.* 25. etnico svojega obstanka praznuje te dni »Bralno in pevsko društvo v Štandrežu«; ob tej priliki priredi društvo dne 27. t. m., veliko narodno slavnost. Podroben vspeled objavimo pravočasno.

d *Kozana.* Prireditev, našega Bralnega društva se vrši v nedeljo dne 27. avgusta.

d *Police.* — Izobraževalno društvo »Jasna Poljana« se zahvaljuje tukajšnjemu gospodu učitelju za ustanovitev društva, posebno pa za prireditev naše prve veselice in za njegovo neumorno delovanje.

d *Ozeljan.* Naznanjamo, da se v zadnji »Goriški Straži« za dne 6. avg. t. l. objavljamo društvena veselica vsled neprilakovanosti ovir ne vrši, ter se je odložila na nedoločen čas.

d *Prvačina.* — Prireditelji kulturne slavnosti, katere se je vršila 23. julija se najtopleje zahvalujemo vsem pevskim zborom za njih sodelovanje. Obenem izrekamo tem potom srčno zahvalo vsem cenjenim trgovcem in obrtnikom za darovane predmete ter tuk. Treviški zadrugi za darovanih 100.— lir. Istotako hvala vsem sodelujočim ter slavnemu občinstvu, kateri so pripomogli z delovanjem in mnogobrojno udeležbo ublažiti veliko bedo nesrečnim sirotam. **Prireditelji.** vabilo na redni of

Prosveta.

»Goriška Matica« naznanja: Knjige za leto 1923 so v tisku, in sicer: 1. Koledar v večji obliki od lanskega; 2. Sirahova knjiga; 3. Zabavna knjižica III. zvezek »Zlata srca«. Gg. poverjeniki dobe v kratkem navodila o nabiranju naročnikov itd. Že danes pa naznanjamo, da bo cena vsem trem knjigam L 4.—, torej za celo liro nižja od lanske. Obenem naznanjamo, da bo Koledarju priložen zemljevid cele Julijske Krajine v slovenskem jeziku. Tak zemljevid dosedaj sploh še ne obstaja. Skupnega berila bo več kot lansko leto. — Škrbeti moramo, da prodrejo knjige »Goriške Matic« v vsako najsamotnejši slovensko hišo, da bodo utrjevale naše ljudstvo v veri v boljšo bodočnost, utrjevala narodno in versko zavest, je tolažila in zabavala. V Koledarju bodo zastopani naši znani pisatelji in pesniki. Zabavno knjižnico je pripravil dr. Al. Gradnik s prevodi najlepših hrvatskih povesti. Sirahovo knjigo pa je priredil urednik Matičnih knjig, prof. dr. Andr. Pavlica. — Letošnji književni dar »Goriške Matic« bo krasen. Tisek na lepem papirju z večjimi črkami od lanskega; ilustracije je izdelal A. Bucik, cena vsem trem knjigam pa tako nizko nastavljen, da jo vsakdo zmore.

— S tem pokaže »Goriška Matica« pri izdajanju knjig ne išče nikakoršne zasluge. Zadovoljuje se s tem, da med slovenskim ljudstvom v Julijski Krajini omiko, narodno in versko za — Če pomislimo da stane danes vsaka knjiga v mali obliki s 100 stranmi 1.50 Lire, potem so knjige »Goriške Matic« čudovito po ceni. Za 4 Lire dobi naročnik 3 krasne knjige.

Nova označba šolske klasifikacije

Našim šolnikom je bilo že davno znano, da je šolstvo v Italiji mnogo zaostalo za našim in da je osebno moderni napredni naš ljudskošolske metode toliko, da mu italijanski ne da niti primerjati. Je prišlo tudi domače furlansko ljudstvo do enakega izpoznanja; kakor mestnih laških družin prihajajo glasneje tožbe: »No son plui scuel una volta«.

Za upravičevanje teh tožb ni tu prava, zato naj na priprosti klasifikaciji kažem, da so izpremembe v našem šolstvu po vzorcih iz Italije absurde, niso zmožne izboljšanja, pač pa po šanja.

Za označbo v napredovanju ljudskih otrok v naših šolah so se števnik od 1. do 5. To rabo zagovarja že zdrav razum; noben drug govor razpolnima besedi, ki bi tako jasno žale razliko v napredovanju. Nedos je bilo edino le njih za par števnikov majhno število. Zato si je marsikdo učitelj pomagal v pis. nalagah in rokopisnih s plus, minus, in vprašajem, kom. s podčrtvanjem itd., n. pr. 4 + 4, 4?, + 4, 4 itd. Tudi pisanje v četnih šol. sporočilih s številkami nam s črkami je bilo preveč zapeljivo za lahkomišelnih popravljače. Sicer je šolsko služila ta označba.

Oglejmo si zdaj označbo iz Italije. Tu je določenih deset števnikov, od 10, ali prav za prav od 10 do 1. Torej enkrat toliko kot pri nas, kar bi bilo že tudi morda preveč. Toda rabi, se raj izklojučno le gornjih pet števnikov tem odpade edina dobrota, da oze. Glavni nje nedostatek pa je, da se ti števniki v nenaravnem vrstnem V vsakem tekmovanju — in klasifikaciji je tudi le izraz nekega tekmovanja, pričinja vrsta z 1. ne z 10 ali kakim drugim številom. Kdor premaga vse, kdor dospe pred vsemi do cilja, kdor kosí vse druge v napredovanju, tem tiče v vrsti število 1. Zmagavec v d. protestiral, če bi mu kdo rekkel, da je spel deseti do cilja ne prvi. Kdaj se šalo, da bi se oni, ki ima v izpričju najboljšo rede, ne bi bil prvi v ampak deseti?! — Zato ne najdemo nobeni gradaciji, v javnem življenju nem, najodličnejšem mestu števnika set, ampak pri vseh narodih po celem tu števniki eden. Zato je iz Italije vsa klasifikacija nenaravna in nezmisliva. Naši sedanjí šolski oblastniki torej edino pametno, da pustijo našo šolstvo v miru. Če pa hrepene po resni zaslugah za šolstvo v državi, naj pošolnike iz Italije, da se pridejo k nam.

LISTNICA UREDNIŠTVA:

nje pod čavnom: Ker brez podpokoš! — Bate: Ravno tako! — A. J. nica: Odstopili pol. dr. »Edinost«.

Listnica uprave. G. Rejec Sp. I. Prejeli — hvala! List pričeli poš Pozdrav!

LISTNICA UREDNIŠTVA.

V pisu Pevsko-bralnega društva »Ore Trnovem pri Gorici v zadnji številki šega lista bi se moralo glasiti ime sednika Peršič in ne Revčič, kakor je pravil tiskarski skrat. — Pri »Posle iz Sovodenj se je vrnila neljuba post mesto »brezimnega dopisnika« v št. 139, bi se moralo glasiti številka

Zadruga »La Costrutt v GORICI sarna Via Cap št. 4?, prevzame delo kjerkoli ugodnimi pogoji.

NAZNANILO

MLIN V VIPOLŽAH in motor sčjenje ječmena delujeta izvrstno. — poroča vsem, posebno kmetom od bli daleč.

Jasnič Vincenc, mlinar Vipolže p. Kozana

POZOR!

Ravno ko smo hoteli oddati v sredo zjutraj ob sedmih »Straž stroj, je dobila Tiskarna telefonično vestilo, da je pretrgana električna ljava in da ni električnega toka, ko stroje. Naj se nam radi tega nepovoljna zakasnitev oprost.

Uredništvo

Kaj dela stalni odbor za varstvo vojnih oškodovancev?

Piše poslanec Šček (Nadaljevanje.)
Medtem ko smo pustili par dni ministru v Rimu, da lahko »študira« naše zahteve, si mi sami nismo dali mira, marveč smo nadaljevali intenzivno propagando. Koliko sitnega dela! Stopili smo v stik z zborom urednikov in časnikov, ter se nam je po težavnem delu posrečilo, da smo pridobili za goriško stvar razne časnike. V naš prilog so jeli pisati »Il Popolo Romano«, »Il Piccolo Romano, Il Tempo, Il Corriere d'Italia, Il Resto del Carlino, Avanti, Tribuna, Il Paese, Giornale in drugi.

Ko je vlada začutila pritisk od strani časnikov, je v svoji zvitosti ubrala drugo struno. Moč, ki jo je odbor dobil v Rimu, je skušala oslabiti doma na Goriškem. Zato je dala priobčiti v »Piccolo« v Trstu poročilo o koncesijah, ki da jih je že priznala odboru. Kakšne koncesije? Samo splošne fraze brez vsebine. Vlada je hotela varati narod in oslabiti delo odbora, kar se ji je deloma posrečilo. Primorska javnost je stala pod vplivom lažnjivih poročil velikih listov in od raznih strani je rimski odbor dobival migljaja, češ, pustite agitacijo, saj vidite, da je vlada pripravljena storiti, kar le more; dajte vladi, da diha.

Nato smo imeli z ministri vsak dan sestanke. Najtežavnejše konferenice so bile z ministrom Ferrarisem; trajale so po 3 do 4 ure in šlo je za posamezne točke. Ko smo z njim podebatirali po 4, 5, 6 dni in smo slednjič zahtevali časno besedo »da« ali »ne«, je Ferraris ob navzočnosti podministra Merlina izjavil: »Jaz bi Vam rad ustregel, toda žal nisem kompetenten razen v dveh točkah, vse drugo je zadeva drugih ministrov.« Mi nismo vedeli, ali imamo opravila z bebcom ali otročnjakom.

Znano je pač vsakomur, da se je v Italiji vse začudilo, ko se je raznesel glas, da je Ferraris imenovan za — ministra. Zgodilo se je celo, da je pred nami jokal, ko je pripovedoval, kako so se v Rimu objemali, ko so 1916 izvedeli, da je Gorica — padla.

Iz vseh razgovorov se je dalo trdno sklepati, da bi vlada rada požrla, vsaj postopno, odškodninski zakon. Minister Ferraris nam je pripovedoval zgodbo, ki je poučna prav zato, kar sem v zadnjem stavku povedal: »Ko sem bil še deček in sem živel s starši, brati in sestrami v domači hiši, je imela mati navado, da je za Božič spekla dolgo, dolgo potico. Prvi dan je vsak družinski član dobil lep, velik kos, drugi dan nekoliko manjšega, tretji še manjšega, četrti smo prejeli le rezino, peti dan rezinico itd., dokler ni potica izginila. Tako je, dragi gospodje, tudi z vojno odškodnino. Italija je naredila v dnevih zmage in veselja načrt za vojno odškodnino kakoršnega nima nobena država. Glejte, saj ni Francija skoraj nič pozidala, Jugoslavija sploh nima odškodninskega zakona. Italijansko velikodušnost, ki je priklopala do vrhunca v dnevih zmage, se kajpada čutila dežele, kjer se je jelo najpoprej zidati. Takrat smo mislili, da nas bo odškodnina stala največ 4 milijarde, sedaj ne vem, če bo zadosti 11 tisoč milijonov. Država se nahaja danes v strašanski denarni krizi, dnevi navdušenja so daleč za nami.«

Ministrova dogodbica in njegovo vncanje je bil zame nepobiten dokaz, da hoče vlada zavlačevati odgovor na naše zahteve; v tem času pa se razmere kaj spremenile in čas pokaže, kako in kaj naj se stori.

Kakor strela z jasnega nas je zadelo, ko smo nekoga jutra brali v tržaškem Piccolo velik članek »Vlada ugodila goriškim oškodovancem«. V članku je bil

odgovor na vseh 19 točk. Odgovor so priobčili vsi listi, laški in slovenski. Odgovor je tak, da ni pomenil določno ne »da« niti »ne«, namreč za one, ki poznajo vladine manire; vsi drugi zemljani pa so se radovali nad dobrohotnostjo slavne vlade.

Besedilo odgovora ni izšlo točno, ker je dal priobčiti tržaški namestnik, kar se mu je zdelo primerno, zlasti ker se je bližal dan kraljevega prihoda. Natančno besedilo je priobčila »Obnova Goriške«; tu podajam le glavne misli:

Odgovor vlade na 19 zahtev je sledeči:

Odgovor na I. točko:

Poslanci porušenih krajev so zahtevali spremembo na I. točko. Pregledati bo smela vlada le one konkordate, ki so višji od 25.000 lir.

II. točka:

Zakon pravi, da odškodnina za premičnino znaša toliko, da se lahko nabavi dotična premičnina; odbije se le zastarelost, in sicer največ 1/4 celotne cene. Količnik je določen le za nepremičnino; za premičnino treba nekake pogodbe od slučaja do slučaja. Tudi ni mogoče določiti količnika, ki bi bil primeren za vse vrste premičnin, za vsak kraj in vsak čas. Vrhutega se je že sklenil konkordat v 400 tisoč slučajih in bi bilo skoro krivično danes postaviti količnik.

III. točka:

Meja glede zastarelosti je bila odpravljena z dekretom 2. febr. 1922 le za industrijo, ker je nedopustno obogatene industrijalce. Z ozirom na pritožbe Vašega odbora je pripravljeno ministerstvo, da pri malih obrtnikih omeji zastarelost na 50%.

IV. točka:

Ministerstvo bo ponovilo zahtevo vsem uradom, da se pri sklepanju konkordatov in reševanju prošenj držiteljskih števil in delajo izjeme le pri vdovah, sirotah in revnih ljudeh; zahteval bo da uradniki točno uračunajo in se uljudno obnašajo napram oškodovancem.

V. točka:

Ministerstvo je pravkar določilo, da se uradi razširijo in pomnoži število uradnikov na Goriškem. V Gorici se ustanovi nov oddelek in pravtako v Istri.

Zahtevali bomo, da se seje konsorcija vrše bolj pogosto in komis. Mosconi se pozove, da določi namestnike za predsednike. Vendar ne more ministerstvo obljubiti, da bo do dec. 1922 likvidirana vsa odškodnina; kajti ta določitev bi se morala nanašati nele na Goriško, ampak na vse porušene pokrajine, kar pa je državi pri sedanjem stanju financ nemogoče.

VI. točka:

To, kar se za Goriško zahteva, se je bilo storilo za beneške kraje v posebnih časih; ti časi so se oddaljili in vzrok se daje odpada. Vsekakor je ministerstvo pripravljeno to vprašanje še preštudirati.

VII. točka:

Vprašanje, da se izplača odškodnina, osebam, ki so dobile ital. državljanstvo šele potom opcije, se študira v zakladnem v ministerstvu.

Vprašanje odškodnin trgov. in industrialnim družbam je predmet obravnav raznih ministerstev in v kratkem se predloži zakonski načrt.

VIII. točka:

Med deželnim zemljiško-kreditnim zavodom v Gorici in med Zveznim kreditnim zavodom v Benetkah, se je v zadnjem času dosegel popoln sporazum, ki

zagotavlja pravilno in pravično izplačevanje predumov.

IX. točka:

Glede obresti, ki jih dobiva državna blagajna od predumov, se vršijo že dalj časa pogajanja med pristojnimi ministri. Pripravljeni so že predlogi, da bi se državna zakladnica odrekla v posameznih slučajih tem obrestim.

X. točka:

Finančno ministerstvo poudarja pri tej priliki, da so bila izdana deželnim finančnim oblastvom navodila, na podlagi katerih morejo v smislu v novih deželah še veljavnih davčnih predpisov oprostiti začasno plačevanje davkov ne samo posameznih oseb, temveč tudi cele skupine davkoplačevalcev in tudi cele občine in cele okraje, ako morejo tak ukrep utemljiti s posebnega ozira vrednimi razlogi.

XI. točka:

Zakasnitve pri izdajanju izjav od strani Zveznega kreditnega zavoda so sedaj odpravljene. Finančno ravnanje v Trstu je pred kratkim izjavilo, da ma na razpolago več kot zadosti sklenjenih dogovorov, ki čakajo na izplačilo, in za katere je Zvezni zavod že izdal potrebno izjavo.

XII. točka:

Ministerstvo bo proučilo, ali bi kazalo ustanavljati tudi zadrage, ki bi se pečale z reševanjem zadev, nanašajočih se na zemljiško škodo; izjavlja pa, da se ne strinja s tem, da bi te poslednje zadruge uživale ugodnosti in iste pravice, kakor zadrage, ki se pečajo s stavbno škodo.

XIII. točka:

Ministerstvo za osvobodene kraje je skušalo že večkrat preprečiti in odpraviti razne brezvestne špekulacije v vojno odškodninskih zadevah, ter bo to tudi nadaljevalo.

XIV. točka:

Kolavdacije del, izgotovljenih od državnih organov, so izvršili tudi isti organi, ki so vodili delo. Drugače tudi ni mogoče. Oškodovanci pa imajo polno pravico z vsemi sredstvi izpodbijati napravljene ugotovitve pred komisijami za likvidacijo in ugotavljanje vojne škode.

XV. točka:

Zakladno ministerstvo nakazuje redno prizadetim denarnim zavodom mesečne obroke, ki jih ti zavodi tudi mesečno redno uporabljajo; na vsak način pa uvede ministerstvo potrebne poizvedbe pri dotičnih denarnih zavodih, da se morebitni nedostatek odpravi.

XVI. točka:

Naknadne cenitve škod porušenih oziroma poškodovanih nepremičnin, ki so se ugotovile šele pri poznejšem natančnejšem pregledovanju in ki jih ni bilo mogoče dognati ob času prve cenitve, se bodo upoštevale.

XVII. točka:

Povišek za vzpostavljanje stavb do loča — kakor znano — posebna tehnična komisija, v kateri se nahajajo tudi strokovnjaki iz Julijske Krajine. Ta komisija se je ozirala na posebne razmere v raznih okrajih glede stavbenih cen in je tudi za Kras določila višji povisek kot za druge kraje.

Na vsak način priporoči ministerstvo omenjeni komisiji, da upošteva posebne krajevne razmere Julijske Krajine pri določanju poviška.

XVIII. točka:

Ministerstvo priznava, da je treba tudi trgovske škode brez dvoma z vsoto natančnostjo ceniti. Smatra pa, da je prvi vrsti dolžnost oškodovanih trgovcev, da doprinesejo potrebne dokaze o resničnosti obstoja svojih predvojnih trgovskih zalog. Ako se ta dokaz brez dvoma poda, bo odškodnina izplačana.

XIX. točka:

Ministerstvo za osvobodene kraje predoči državnemu podtajniku za pokojnine nujno potrebo, da se kolikor mogoče hitro priznajo in nakažejo vojnimi pohabljenecem, udovam in sirotam zadostojne pokojnine. (Konec prih.)

Proč s plesi!

Naše prostovoljno javno udelestvovanje kaže dve lici: Javne prireditve (veselice) in ples. Vse teženje in delovanje naše mladine se suče okoli teh dveh osi. Srečna občina, ki ima vsaj eno društvo, katero goji izobrazbo: petje, telovadbo, ima predavanja itd. Blagor vasi, ki ima zmožnega inteligenta, ki privabi mladino in jo vzdrži, da vztraja v kulturnem delu! Prireditve, gledališke predstave stanejo truda, skrbi, požrtvovalnosti, in vse to, se v največ slučajih nalaga poedincem, med tem ko drugi »gledajo«. Podi za ples pa so hitro na mestu.

Naše ljudstvo pada iz svoje moralne višine; priznajmo si to odkrito. Organizacije so se sicer vzbudile in se še vzbujajo povsodi, pa začnejo zopet pešati. Po plesih pa se tere ljudstva; prisotni so tudi inteligenti, delavni ljudje, ki znabiti sicer ne plešejo, ki pa s svojo prisotnostjo dajejo pohujšanje dobrim in moč razgrajčem. Plesni vrtnec je potegnil s seboj in požrl že toliko naših društvenih moči. V učni dvorani nekega znanega pevskega zbora sem videl zato z velikimi črkami napisano: »Ples, ta rušilec društev, ta tat sloge in požrtvovalnosti v pevskih zborih, je prepovedan.« Bravo!

Ni moj namen trositi sovraštvo do gospodujočega plemena v državi, nasprotno, želim bi odkrito, da se vsi združimo, si preko pravično rečenih narodnih problemov, v gospodarskem oziru pomagamo živeti drug drugemu, toda namignem samo na dejansko stanje pri nas. Dejanska resnica pa je, da se plesno dovoljenje pri nas silno lahko dobi, tudi preko županstva, tudi 2krat 3krat zaporedoma v eni občini, tudi če prosijo za ples še mlečnozobi »fantje«, velja tudi če se samo en dan prej zmislijo, da bode treba v nedeljo noreti, tudi če ni bogve kako primernega prostora. Če pade ob 9. ali 10. uri ponoči par kapljic dežja, a: ples se mora prihodnjo nedeljo ponoviti; vse to gre s silno lahkoto. In v tem je zistem: Mladina naj se spravi iz resnobe, naj zapravlja, (saj tako nič nima), naj pije, se vpijan, naj počenja razne orgije pozno v noč, to je voda na tiberski mlin. Če pri tem mladina pozabi na svojo izobrazbo, ne dè nič, to je namen plesa; če se stede, če je dosti po nedolžnem zaprtih, če se moralno pokvari, vse to je namen plesa. Vsak mora potrditi, da ples nima prav nič resnega na sebi; ni bil nikdar vzgojno sredstvo in nikdar ne bo. Čim strastnejši plesalec ali plesalka, tem manj sposoben je za resno delo v naših družtvih, za razmotrivanje, nadaljno izobraževanje. Strastnih plesalcev ne spraviš v društvo. Mladina se ne da vezati dandanes niti na najmanjša pravila, hoče biti razbrzdano prosta, nevezana. Že v sama pevška društva jo je

Dan plačila.

Ljudi se je kmalu lotila silna nestrpnost. Nič več niso mogli čakati pod obzidjem in po grmovju, zakaj vročina je že britiskala, čas se je nagibal na poletje, brezdelje je neugodno vplivalo na njih dela vajene ude. Poleg tega so se jezili, čemu, izgubljajo čas, če ne bodo ničesar opravili, doma jih pa čaka delo na polju, poleg tega tudi zmanjkuje živeža za vsakega posameznika. Postali so trpki in zadržani drug na drugega. Ko so govorili, so se skregali in malone stekli med seboj.

Tolminci so žugali Štefanu, da pojde domov, če ne začne napad. Tudi Štefanu je bilo težko. Čutil je, kako utripa za temnimi grajskimi zidovi srce in padajo ti utripi kakor kladivo na njegovo dušo ter ga podvigajo. Stopil je zato k Čedajcem in jim javil:

»Začnimo, sicer mi ubežijo ljudje.«

Čedacji so vseeno čakali še par dni prihoda novih meščanov in okoličanov, ki bi prinesli zopet nekoliko novega življenja v zdogočasen bojni tabor kmetov, meščanov in patrijarhovih vojakov. Bil je

sklenjeno, da napadejo gradove takoj drugi dan po polnoči, ob medtem svitu zadnjega krajca lune, ki je razlival svoje žarke po pokrajini. Poklicali so Štefana in mu dejali, da naj pomaga napasti s svojimi Tolminci Arenberk.

Štefanu to ni bilo po volji. Bil je kljub vsemu prepričan, da je Polonca na Krušperku. Kadarkoli je pogledal na njegov stolp, se mu je prvi hip zazdelo, da vidi ženski obraz, ki gre otožen v globino. Bila je samo vizija. Štefanu je vselej stnilno srce od žalosti in jeze.

Pomislil je, da je Krušperk močno utrjen in zato ne bo padel v eni noči in niti v enem tednu ne. Z Arenberkom bodo obračunali preje, potem se vrne na svoje prešnje mesto.

Ko je padel prvi mrak na zemljo, se je dvignil Štefan s svojimi ljudmi in se čez malo časa utaboril pred vrati Arenberškega gnezda, ki ga je do tedaj stražilo le malo število bližnjih kmetov, ki so pa dvakrat zabranili izpad hlapcev iz njega.

Štefan je sprevidel, da grajski niso smatrali obleganja docela za resno. Vrh stolpa se je neprestano zgibala senca in se čudno odražala pod medlo svetilbo zvezd.

»Ivan,« je poklical Štefan mladeniča, ki je sedel nedaleč proč.

»Kaj je?«

»Imaš pračo? Poizkusi in zadeni samo na stolpu, če si zadel še ptiča v zraku.«

Ivan je poizkusil, kamen je zažvižgal skozi zrak, senca na stolpu je postala, nato je počasi izginila.

»Preplašil si ga.«

Nato se je priplazil k Štefanu Jakob Urhov, ki ga že tri dni ni bilo na izpregled. Dotaknil se je njegove obleke in pošepnil:

»Pojdi!«

Šel je z njim in ni vprašal kam. Peljal ga je na severni kraj gradu, kjer je sedel na kamnu neki človek in podpiral glavo z obema rokama.

»Kdo je to?«

»Nien oče.«

»Kaj hočem z njim?«

»On je vaša straža. Pusti — boš že videl.«

Na Urhovo znamenje sta počemila na travo k nekemu grmu in poslušala. Iz dalinega šumenja, ki ga je odražala noč, se je izluščila ženska pesem, kot da prihaja

iz najtišje žalosti in iz najgrenkeje samotne in je plavala skozi temo, trepetajoča, silna, proseča in udarjala na Štefana kot ogromno kladivo...

Planil je kvišku in poslušal z odprtimi usti, zadivljen, ne vedoč, kaj naj počne...

Pesem je utihnila in ni začela več znova. Gluha noč je bila vse naokoli.

Šele čez nekaj hipov se je Štefan predramil: »Jutri moramo premagati grad!« Pogreznil se je v razmišljanje, ko se je prebudil, je dejal:

»Jakob Urhov, ti stoj tu! Pazl na vse!«

Skoraj neslišno so vzbudili vse, ki so bli jedva pospali. S šepetom so jim obljubili, da bodo še tisto popoldne spali v gradu, ki mora še to noč pasti. Bógali so dovolje, da so manosili pred grajska vrata za grmado lesa in tiho izpodkopali zid na dveh krajih, kar ni bilo ravno težko, zakaj Arenšperk ni bil bogve kako utrjen. Ko je bilo to delo opravljeno, so čakali prvih žarkov zadnjega kraica in da se pomiri vsak sum, če je do kaj slišal... Ura je prihajala...

(Dalje.)

Obrtno šolstvo.

Iz SOLKANA nam poročajo:

Obrtna nadaljevalna šola v Solkanu dne 2. julija t. l. zaključila pouk s prireritvijo šolske razstave.

Ta obrtna nadaljevalna šola je splošna šola, katero vzdržujejo razni faktorji in sicer: 1.) Država, ki prispeva za 1/3 zneska obloženega v proračunu letos je torej dala 48.60 L. rednega, a 2000.— L. izrednega prispevka. 2.) Dežela s prispevkom 2100 L. Okrajni šolski svet v Gorici 800.— L. Trgovska obrtna zbornica v Gorici 87.50 L. 5.) Občina Solkan pa skrbi za razsvetljavo, kurjavo, snajenje in popravila. Razen tega je letos prispevala še 960.— L. Lirami, s katerimi se je po nje želji nagradilo najpridnejše učence in učence iz Solkana. Šol. l. 1921-22 je trajalo 8 mesecev in sicer se je pričelo dne 1. 1. 1921, zaključilo pa dne 30. VI. 1922., sicer pa je bilo vpisanih 42 dečkov: 1. B razred, kjer je bilo vpisanih 24 deklic; 2. A razred, kjer je bilo vpisanih 40 dečkov; 3. C razred, kjer je bilo vpisanih 24 deklic. Skupaj 130 učencev.

Po narodnosti so vsi Slovenci. Razen 10 učencev so bili vsi Solkančji. Glede obrtnosti je bilo: 38 mizarjev, 21 ključavničarjev, 4 kolarji, 4 izdelovalci, 2 slikarja, 1 električar, 1 elektrotehnik, 1 krojač, 1 trgovec z železjem.

Deklice so bile vse šivilje (47) razen 10 trgovek.

Celoletno so obiskovali šolo vsi učenci in učence razen 2. učencev ki sta med šol. umrla.

Sposobnih je bilo 121, nesposobnih pa 9. Neredovan ni bil nihče. Pod stavbno obrt je spadalo 76 učencev. Nagradenih je bilo 18 učencev in učenk s skupnim zneskom 900.— L. V šoli so poučevale sledeče učne moči: Emil Zorn, voditelj in razrednik II. A razreda; Anton Ferlat, strok. učitelj; Alojzij Bratuž, učitelj in razrednik I. A razreda; Marija König, u. učiteljica in razrednica II. A razreda; Ana Boltar, u. učiteljica in razrednica I. B razreda; Justina Gomišček, šivilja in izolana krojačica. V vsakem razredu se je poučevalo po 10 ur, v vseh štirih oddelkih torej 40 ur tedensko.

Razstavo je otvoril solkanski župan s pozdravni na vzdrževalne faktorje, prisotno občinstvo, učitelstvo in učence. Z daljšim govorom sta gospod Franc Gorkič kot zastopnik deželnega odbora in gospod dr. Ed. Stumig kot zastopnik kupčijske zbornice izražala svoje priznanje učitelstvu in vajencem za sijajne učne vsebe. Šolski voditelj Zorn Emil je podal šolsko statistiko, razdelil nagrade po 50 L. najpridnejšim učencem in dal vsem šolska spričočevala. Učna razstava je bila v treh razredih solkanske šole in v vsej prostrani veži. Vsakdo se je moral diviti čednosti, strokovnosti in natančnosti vseh izloženih izdelkov. Risbe so bile dovršene, odgovarjale so najpopolnejši strokovnosti in vsem metodičnim navodilam na temelju določenih mer. Nadkriljevali so mizarji, saj je v našem Solkanu že od pamtveka najbolj razvito mizarstvo v naši krajin. Zastopane so pa bile vse stroke, ki so praktično izrabljale geometrično, projekcijsko in prostoročno risanje v največji popolnosti. Obrazloženi so bili modeli in vzorci vseh geometričnih teles in tem podobnih oblik v obrtni praksi. Vsaka slika ti je dokazovala učitelja strokovniaka, ki je svoje učence seznanil z vsemi najodrobnejšimi pojmi geometrije in projekcije, prostoročnega in strokovnega risanja.

Posebno so se odlikovale solkanske deklice v krojnem risanju in ženskih ročnih delih. Zadnji čas je, da se uvede po vseh naših obrtnih krajih tudi strokovni pouk v krojenju, ženskih ročnih delih in gospodinjstvu za ljudski šoli odrasla dekleta. Solkanske deklice so se odlikovale v risanju in praktičnemu krojenju raznega perila in oblek. Vsi krojni vzorci so pričali, da je ta pouk v pridnih in spretnih rokav strokovne učiteljice, ki razumeva poučevanje z vsemi njegovimi metodami. Vezenje, nakiti, krojni vzorci za celotne in posamezne dele oblek so vstvarjali čast pridnim solkanskim učenkam. Solkanska obrtno-nadaljevalna šola je dokazala višek strokovnega znanja in srečni učenci ki jo obiskujejo. Le naprej in vsi v to šolo, da se oborožite s strokovnim znanjem, katero je nujno potrebno v današnjih dobah vsakemu rokodelcu.

Cerkveni vestnik.

+ Evharističnega sestanka duhovščine v Trstu dne 6. julija se je udeležilo nad 100 duhovnikov. Koralno petje se je mojstersko izvajalo; latinski govor dr. Ukmarja o Jezusu, knezu miru je bil pravi biser govornišva in je segel globoko v srce vsem duhovnikom. Pri zborovanjih

v slov. in ital. sekciji se je sklenilo začeti akcijo za pomirjenje med duhovniki in verniki različnih narodnosti. Popoldne je bila po prostorni cerkvi oo. kapucinov sijajna procesija sv. R. T., katero je vodil preč. g. škof dr. Bartolomasi, ki je vodil tudi cel sestanek. Slava Jezusu, knezu miru!

Evharistična slavnost pri Trstu.

Evharistična slavnost v Sv. Križu pri Trstu se je razvila v sijajno manifestacijo vere v presv. Evharistijo. Bila je pravi homagij Jezusu, knezu miru. Slovesna tridnevna je začela že v nedeljo 25 jun. pop. Vsak dan je nastopil drugi govornik. Govorili so o Jezusu, ki edini more pritenisti individualni, družinski in socialni mir.

Na viljo sv. Petra je bilo presv. Rešnje Telo izpostavljeno od 8 1/2 zvečer do 1 1/2 popoldne. Med tem se je spovedovalo. Ob 12 1/2 pa je bila z dovoljenjem sv. očeta polnočnica se skupnim sv. obhajilom. Najprej je domači župnik govoril o pomenu ponočne službe božje; sledila je tiha sv. maša, med katero so pridne križke pevke krasno prepevale nove evharistične pesmi. Med sv. mašo je pristopilo k sv. obhajilu nad 200 oseb; lepo število, če se pomisli da druga leta ni na sv. Peter skoro nobeden prejel sv. obhajilo. Med celo slavnostjo pa je bilo 500 sv. obhajil. Solze radosti so igrali v očeh mnogim, ko so pri polnočnici stopili k sv. obhajilu, zlasti ko so pevke pele Marijin slavo. »Moj duh se raduje v Bogu, mojem Zveličarju«. Praznik sv. Petra pa je bil pravi triumfalni dan za evharističnega Jezusa. Križani so tekmovali med seboj, kako bi lepše razodeli svojo udanost Zveličarju. Žene in dekleta so spletle mnogo vencev za okrašnje cerkve od znotraj in zunaj; nabrale so veliko denarja za nakup cvetlic za olepšanje oltarjev v cerkvi, zlasti pa oltarja, kjer je imela biti sv. maša na prostem. Možje in fantje pa so napravili 5 takih slavalokov, kakoršnih se najbrže ni delalo še nikjer. Kajti na vsakem slavaloku je bil senčnati oder, raz katerega je po 12 belo oblečenih deklic trosilo na križe, zastave in baldahin mimoidoče procesije. Slavnostnega sprevoda se je imelo vdeležiti z križi in zastavami vsaj 5 bližnjih duhovnjak, toda radi nekega neumestnega članka v slov. dnevniku, češ, da nameravajo fašisti motiti procesijo, so mnogi iz strahu izostali. Navzlic temu se je procesija izvršila ob veliki vdeležbi in v najlepšem redu.

Pravi biser cele slavnosti pa je bila sv. maša na prostem. Okoli oltarja so se postavile vse domače in zunanje cerkvene zastave. Med sv. mašo je prepeval domači mešani zbor najkrasnejše evharistične pesmi pod spretnim vodstvom kateheta č. g. M. Škabarja. Ob koncu sv. maše je pa vsa množica ob spremljanju domače godbe zapela posvetilno pesem presv. Srcu Jezusovemu. Z navdušenjem je vse peelo: Tebi Bog se posvetim, v dar ti srca izročim. Ta trenutek ostane nenozabljiv.

Isti dan popoldne smo imeli tudi sv. birmo. Ker je bil mil. g. škof, radi sv. birme pri sv. Justu v Trstu zadržan priti k jutranji slovesnosti, je hotel priti popoldne k nam, da je s slovesno zahvalno pesmijo zaključil našo velepomembno slavnost. Ob tej priliki je podelil 102 otrokom zakrament sv. birme. Pred birmo je krasno govoril o dolžnostih otrov in birmancev č. g. dekan openski; po birmi pa je spregovoril preč. g. škof, seveda v ital. jeziku; toda pridodal je toliko ganljivih besed in stavkov o ljubezni do Jezusa v Najsv. Zakramentu, da mnogi, tudi možje, niso mogli zadržati solz. Ker je moral biti ob 6 zvečer v stolni cerkvi pri cerkveni pobožnosti za sv. očeta, je ostal le 2 uri med nami. Ko se je odpeljal, je zaklical onim blizo avtomobila »Živio« nakar je cela množica zaorila krepki »Žvid« njemu v slovo.

NAZNANILO

Podpisani si usojam uljudno naznani sl. občinstvu tolminskega in kobariškega okraja, da sem odprl pri Sv. Luciji

VELIKO ZALOGO STAVBENEGA IN DRUGEGA LESA,

desk, tramov itd. — Za obilen obisk se priporočam, zagotavljam točno postrežbo z nizkimi cenami.

udani Alojzij Stamič, trgovec

Učenca

sprejme Jerkič Corso Verdi fotograf št. 36.

VABILO

k izrednemu občnemu zboru

»Kmečke in delavske zadruge v Lokavcu« ki se vrši dne 20. avgusta t. l. ob 8 uri zjutraj v prostorih g. Marije Slokar, Lokavec št. 145, s sledečim dnevnim redom:

- 1.) Volite načelstva in nadzorstva;
- 2.) Razno.

K obilni udeležbi vabi ODBOR.

Išče se nad 40 let star prodajalec za mesno trgovino, in prodajalko. — Ponudbe pod »Poštenost« na upravo lista.

MOTORNi VOZIČEK znamke »Freira« 5 HP v dobrem stanu za vsako poskušnjo je na prodaj. Stalna cena 4500. Naslov: Via Pitteri št. 14, I nadstr.

V OREHKU je na prodaj steklena omara pripravna za krčmarje, dalje par volovskih komatov, dva voza eden za težo nad 20 q drugi nad 12 q. — Cene po dogovoru pri Ivanu Mavri kovač, Orehek 45, p. Cerkno.

OBJAVA IN POZIV.

Po najnovejši izpremembi točke 1. navodil, obseženih v okrožnici Glavnega civilnega komisarijata z dne 3. marca 1922 št. 13. A/1684, se imajo osebe, rojene slučajno v inozemstvu, a pristojne po izvoru neprestano že od rojstva v odrešeno ozemlje, smatrati za italijanske državljane in kot take vpisati v imenike novih državljanov. Ker so občine že objavile imenik novih državljanov, se pozivljajo take osebe, da reklamirajo svoj vpis v imenik, ker se izvrše vpisi le na podlagi reklamacije prizadete stranke same. O tej reklamaciji bo odločevala deželna odnosno okrajna politična oblast.

Ta objava in poziv velja za vse slovenske občine Julijske Benečije.

Gorica, dne 27. julija 1922.

Zveza slovenskih županstev.

PROSTOVOLJNO SE PRODA RADI DRUŽINSKIH RAZMER:

Večja hiša z dobro idočo gostilno, poleg hiše štala ter zraven spadajoče travniki, njive in gozd; redi se lahko 2 kravi in 2 prašiča. Poslopje je na lepem kraju ob glavni cesti iz Godoviča na Črni vrh — po imenu v Predgrizah.

VEČJE POSESTVO

z približno 60 orali zemlje obstoječe iz njiv, pašnikov in gozda, redi se lahko 2 kravi. Hiša je v dobrem stanu in je pripravna za gostilno, katera je v hiši že več let obstojala ali tudi za kako drugo obrt, ker je ob glavni cesti iz Godoviča na Črni vrh, po domače pri Jerebu v Grižah.

VEČJE POSESTVO

v Lomeh pri Črnomvrhu obstoječe iz obsežne kmečke hiše, velike, nove trdo krite štale, prostorne za 18 glav živine, ter krog 40 johov njiv in travnikov za rediti do 16 glav živine — ter močno zarašene gozda.

Resni kupci za jedno ali drugo posestvo blagovolijo naj se obrniti na naslov

A. Primožič

Črni vrh nad Idrijo Jul. Benečija.

ali pa na

A. Primožič

Žiti. Jugoslavija.

NOTARSKI SUBSTITUT

DR. GRUSOVIN

je otvoril svojo pisarno v IDRJI v Gradu.

PODRUŽNICA

Ljubljanske kreditne banke

:: V GORICI, ::

Corso Verdi „Trgovski Dom.“

**** Telefon št. 50. ****



Brzojavni naslov:
Ljubljanska banka.

Delniška glavnica
SHS kron

CENTRALA:

Rezerva SHS
kron

80 MILIJONOV.

LJUBLJANA.

64 MILIJONOV.

PODRUŽNICE: Brežice, Borovlje, Metkovič, Celje, Maribor, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Spiit, Trst.

Obrestuje vloge na knjižice po 4%. Na daljšo odpoved vezane vloge po dogovoru.

Nakup in prodaja vsakovrstnega tujega denarja. — Izvršuje vse v bančno stroko spadajoče posle najkulantnejše.

Uradne ure za občinstvo 8 1/2—12 in od 3—5

Ob sobotah popoldne, ob nedeljah in praznikih se ne uraduje

»BRALNO DRUŠTVO — KOZANA« priredi dne 27. avgusta ob 3 1/2 uri popoldne veliko vrtno veselico na dvorišču g. Prinčič.

VSPORED:

1. Petje: »Kiša pada«, (poje mešan zbor — Biljana.)
2. Deklamacija: »Na sveti večer«, (S. Gregorčič.)
3. Petje: »Slovan na dan«, (poje mešan zbor — Medana.)
4. »Maryša«: igra s petjem in godbo v 5. dejanjih. — Pri igri sodeluje 28. oseb.
5. Petje: »Pozdrav«, (poje mešan zbor — Kozana.)
6. Petje: »Venček narodnih pesmi«, (poje mešan zbor — Kozana.)

Po veselici se vrši prosta zabava s šaljivo pošto. — K obilni udeležbi vabi

ODBOR.

ZASTONJ

se mučite in iščete po ceni in dobro moko, otrobi, oves ter drugo specerijsko in kolonijalno blago ako niste še poskusili

pri J. LENASSI na Solkanski cesti

v neposredni bližini severnega kolodvora. Vsak dan sveža sirkova moka. — Pristni istrski tropinovec (žganje) vedno v zalogi.

Na novo razširjeno skladišče.

Centralna posojilnica

v GORICI

Corso Verdi št. 32 I,

naznanja slavemu občinstvu, da je zvišala obrestno mero hranilnim vlogam pričenši z dnem 1. julija 1922 na 5 %.

NAČELSTVO.

ZDRAVA MOČNA ŽENSKA išče službe kot kuharica ali tudi kot perica. Naslov pove uprava lista.

»FONDIARIA« zavarovalna družba proti požaru in strelji zavaruje poslopja in premoženje po nizkih cenah. — Slav. občinstvu se priporoča zastopnik Štefan Kralj v Gorici Via Camposanto 25.

Na prodaj so panji s čebelami sistem Znidaršič. Cena ugodna. Zglasiti se je pri g. Mauerčič na Opčinah ali pa pri g. I. Konč Rožna Dolina št. 44 postaja Gorica.

PRISTEN PRVOVRSTEN MED ima v večji množini na prodaj Karel Jamnik, Slivje - Materija (Istra.)

MIZARSKEGA POMOČNIKA izvežbane-
ga v stavbeni stroki — sprejme talko
Franc Simčič, mizar Gonjače p. Kojško.

TOVORNI AVTO (camion) znamka »Fiat
Wien« v najboljšem stanu, z lahkim rušil-
cem za težo 100 q se radi odpotovanja
proda. Garaže Clansig, Piazza Berto-
lini 16.

Razglas.

o prostovoljni javni dražbi.

V nedeljo, dne 6. avgusta t. l. se bo-
de prodalo na prostovoljni javni dražbi
nekdanje Poljšakovo premoženje, sedaj
lastnina Družbe Sv. Cirila in Metoda, le-
žeče v Žapužah, občina Šturije z vsemi
premičninami in solastninskimi pravica-
mi do skupnih zemljišč v katastralnih ob-
činah Šturije, Vodice in Kovk. Najprej se
bodo prodajale posamezne parcele, na
zadnje pa se bode poskusil doseči višji
ponudek skupno za celo posestvo.

Dražbeni pogoji so na vpogled med
uradnimi urami v notarski pisarni v Aj-
doščini.

Dražba se bode vršila v Poljšakovi
hiši v Žapužah in se bode pričela ob 9.
uri predp.

Artur Lokar notar v Ajdovščini
kot sodni komisar.

DRAGOTIN KERŠEVANI

Via S. Chiara 4 I. p.

e otvoril oblastveno
koncesijonirani posredovalni
urad

za nakup in prodajo posestev stavbišč
zemljišč ter posojila itd. itd.

ABSOLVENTINJA TRG. TEČAJA išče
službe, zmožna slovenskega, nemškega in
italijanskega jezika, slovenske in nemške
stenografije ter strojepisja. Naslov pove
uprava »Goriške Straže«. g

PRODA se obnovljena hiša s koncesijo
gostilne. F. Breitenscher, Via Trieste 95.

Dr. A. Grusovin

specialist za kožne in spolne bolezni ter
negovanje kože. — Perfekcioniran na du-
najski kliniki.

Sprejema od 9—11 in od 3—7 ure.

Gorica (Piazza grande) Travnik hiša
Paternoli.

Krojači! Nudi se Vam prilika izvežbati
se popolnoma v krojenju. Kje
pove uprava »Goriške Straže«.

Olleschau

najboljši cigaretni papir
Zaloga v
Knjigarni „Kat. Tiskov.
Društva“ v GORICI. :-:

PO NAJVIŠJIM CENAM KUPUJE. sre-
brne krone in goldinarje. — Kupuje tudi
staro zlato.

Josip Žigon, zlatar
Gorica, Raštelj 8.

ANTON TERPIN in Comp.
nova zaloga

manufakturnega blaga
v Gorici, Via Rastello št. 10

se priporoča slav. občinstvu v mestu in
na deželi za mnogobrojen obisk.

Cene brez konkurence.
Na drobno! Na debelo!

APNO.

Po najnižjih cenah prodajam živo
apno. Na željo kupca pripeljem tudi na
dom.

Andrej Rijavec
Trnovo pri Gorici št. 1.

AMBULATORIJ

za spolne, sifilitične, kožne in otroške bolezni
D.ra G. & A. DE LEO
Specialista spopolnjena na pariški kliniki

Moderno zdravljenje sifilitične bolezni, sočesa in vnetja cevi in
kapavca.

Preizkušnja krvi za ugotovitev sifilitičnih okuženj.
Sprejemata od 10 do 12 in od 14 do 17.

GORICA, Piazza Nicolò Tommaseo (Piazzutta) N. 8

Pozor mizarji! Pozor trgovci pohištva!

Prva goriška tovarna ogledal in kristalov
Tvrčka

NARDINI, WEIGENSAMER & COMP.
GORICA ulica XXIV Maggio št. 14
— — — (tik sodišča). — — —

Izdelovanje ogledal. — Brušenje kristalov.
— Dekoracije kristalov. — Umetno izde-
lovanje oken vezanih v svincu in medenini

Popravila po konkurenčnih cenah.
Velika zaloga raznovrstnega stekla.
Glavni zastopnik za Gorico in okolico/
Srečko Pušenjak.

NA DEBELO! NA DROBNO!

BRUNO SAUNIG - GORICA

Via Carducci 3 — Telefon št. 162 — Via Carducci 3

Usnje
čevljarke in sedlarske
potrebščine
vrvi
Tržaški biči, bičevniki

Glavna zaloga za Goriško podpetnikov „Peli“ na debelo
po tovarniških cenah.

Sveče, Kadila
Vosek

Nakupuje čebelni vosek po
dnevni cenah.

Knjigarna Kat. Tisk. Društva

Gorica, Via Carducci 2.

NA DEBELO!

Šolski zvezki
(Spisovnice lepopisnice)

Risanke,
Pisemski papir
(v veliki izberi)

Papir uradni, trgovski ovojni itd.

Cigaretni papir

Excelsior, Abadie, Oleschan Union
za večje množine poseben popust.

Cene konkurenčne

Knjigarna Katol. Tisk. Društva

Gorica, Montova hiša.

NA DROBNO!

Peresa, črnilo, svinčniki
v veliki izberi

Rožni vencji, nabožne slike

Tiskovine za cerkvena oskrbnštva
in županstva

Tuš, barve, risarski papir, pro-
zorni papir Lichtpanspapir

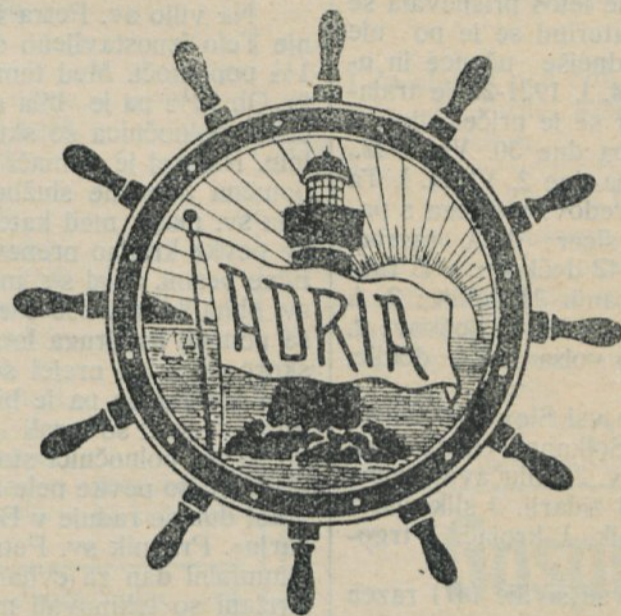
Trgovske (poslovne) knjige (glavne,
pomožne blagajniške knjige itd.

Adria Sandali so najprimernejše
obuvalo v dnevih vročine.

Adria Sandali presegajo v lično-
sti in trpežnosti vse druge tovrstne iz-
delke.

Adria Sandali so najcenejše obu-
valo.

Adria čevlji za turiste,
damski in moški dvojno šivani, z dvojnimi
podplatom, okovani z žebji planinčarji,
nepremočljivi.



Adria čevlji vseh vrst
za vsak stan in starost v raznih oblikah
in barvah, trpežno in lično izdelani, po
navadnem in novšem običaju. — Usnje
najboljše.

Izdeluje edino domače združeno industrijsko podjetje te
stroke.

ČEVLJARSKA ZADRUGA v MIRNU pri Gorici.

Lastne prodajalne:

GORICA Corso Verdi 32 v hiši Centralne posojilnice (nižje ljudskega
vrta - desno).

TRST Via Rettori 1, blizu magistrata.

Razpošilja se na malo in veliko tudi iz tovarne v Mirnu.

ETERNIT TOVARNA:

Casale Monferrato (Piemonte)

Opozarjamo slavno občinstvo na jedino pristni „ETERNIT“ ki se spečuje v
Gorici samo v zalogi A. NARDINI, ulica Dante šte. 24, ki je edina v vsej
- - Julijski Benečiji. Vsi enaki pridelki v drugih zalogah so ponarejanja. - -

„ETERNIT“

Pietra Artificiale

GENOVA

Teod. Hribar (nasl.) - Gorica

Corso Verdi 32 (hiša Centr. Posojilnica)

Velika zaloga češkega platna iz znane tovarne Regenchart &
Rymann, vsakovrstno blago za poročence, kakor tudi velika
izhira moškega in ženskega sukna.

Blago solidno! Cene zmerne!

Pozor!

Na domačo
tvrčko

Pozor!
Andrej Maurič

GORICA ul. Carducci št. 11 (prej GOSPOSKA ul.) GORICA

Velika zaloga ravnokar došlega poletnega sukna za moške in ženske obleke,
raznovrstnega perkala zepirja ter velika izbira perila, cvilha, volne, žime,
morske trave, vzmeti, izgotovljene postelje, ter velika izbira odevj. — Lastna
krojačnica sprejema vsako naročilo izvršuje točno in po zmernih cenah.

Velika izbira izgotovljenih oblek.

Velika zaloga čevljev „Moderno“ :-: (Calzaturificio „Moderno“) :-:

Raštelj št. 34.

Kje dobim vojaške čevlje najbolj po ceni? — Pri VUKU v
Raštelju; on ima največjo zalogo iz najboljšik tovaren, ročno
delo in cene najnižje,

Priloga tudi sa naročila in popravila.